

ČASOPIS RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE.

Ročník XIII.

1 9 4 1

Čísla 1.—2.

PhDr Bohumir Lijka:

Zdeněk hrabě z Kolowrat-Krakovský-Libštejnský, předseda Rodopisné společnosti, šedesátníkem.

Rodopis praktický i vědecký byl šlechtě vždy oblíbeným předmětem zájmu dálno v dobách, kdy nešlechticům byl obecný a národní smysl i význam jeho povětšíne zcela skryt. Avšak i když šlechta genealogii pěstovala a podporovala, dosahovali jen nemnoži její jedinci oné výše nazíráni, na které se snoubí s pýchou urozenosti, vědnou exaktností, kulturně-politickým úsilím, tradicemi vysoké biologické odpovědnosti, zdravou zásadovou konservativností s rodopisným zájmem i jasné národní uvědomení, ostrovíd ethického prospěchu širokých vrstev lidových a smysl pro rodopis jako složku, kterou je spolubudována mravní část názorové soustavy. V české aristokracii nové doby, pokud jsme ji z veřejného působení poznali, jediný viditelně sloučil a v soulad vzájemný uvedl onen řídký výskyt vlastnosti dokonalého rodopisce, a to je Zdeněk hrabě z Kolowrat, jehož životní jubileum proto sluší nám oslaviti zvlášt radostně, protože Rodopisná společnost česká měla to obzvláštní štěstí, že, zvolivší si hraběte Kolowrata za svého předsedu, může se již řadu let těšiti jeho osvícenému vedení a záštítě.

Maria Zdeňek Eduard František Anatol Hynek hrabě Kolowrat-Krakovský-Libštejnský narodil se 9. července 1881 na zámečku v Černíkovicích u Solnice jako čtvrté dítě Zdenka hraběte z Kolowrat-Krakovského-Libštejnského (6. II. 1836 — 24. X. 1892) a jeho choti Olgy rozené hraběnky z Khevenhüller-Metsch (10. XI. 1850 — 3. IX. 1932). Je potomkem druhé krakovské linie starobylého českého rodu pánu z Kolowrat, jehož první známý předek, Albertus baro de Colowrat, je dosvědčen dokumentem ze svatovítského kapitulního archivu v Praze k roku 1347. První linie Kolowratů-Krakovských, odvozujících se od Jana Františka (1649-1723), založená Filipem Františkem (1756-1836), vymřela po meči Františkem Ferdinandem (1840-1908). Druhá linie, založená Františkem Xaverem (1783-1855), rozdělila se syny jeho Leopoldem (1804-1863) na starší týneckou (z ní Leopold 1852-1910, synové jeho Alexander 1886-1927 a Jindřich, nar. 1897, dcera Berta, nar. 1890, vdaná za Jeronyma hraběte Colloredo-Mannsfelda) a Theodorem na mladší rychnovskou. Hrabě Theodor (29. V. 1806-12. V. 1875), děd vzpomína-

ného Zdeňka hr. Kolowrata, generálmajor, ujal se starého rychnovského svěřenství linie Kolowratů-Libštejnských, vymřelé ministrem Františkem Antonínem r. 1861, po hraběti Hanuši Karlu Kolowratu-Krakovském, pánu březnickém, když tento svoboden r. 1872 zemřel. Hrabě Theodor byl dvakrát ženat, z prvního jeho manželství s Marií Luisou hraběnkou Niczky z Niczk (1811-1842) narodil se otec vzpomínaného hraběte Zdeňka z Kolowrat, Z d e n ě k, c. k. komoří a dědičný člen panské sněmovny, který měl s chotí Olgou 11 dětí, z nich 8 synů a 3 dcery. R. 1875 přestěhoval se z Prahy do Rychnova. Dne 20. VI. 1889 bylo mu jako držiteli svěřenství Libštejnských a potomkům jeho dáno právo, užívat i predikátu Libštejnských.

Sourozenci Zdeňka hraběte Kolowrata jsou až na nejstaršího Bohuslava všichni na živu. 1. Maria Bohuslav hrabě z Kolowrat (11. X. 1876-26. VIII. 1934), c. k. komoří, dědičný člen panské sněmovny a zemský poslanec, vystudoval na české universitě pražské práva a filosofii a ujal se pak otcovských statků. Byl ženat od 8. VIII. 1927 se svou sestřenicí Antoinettou hraběnkou z Khevenhüller-Metsch (6. IV. 1897), která se po jeho smrti znova provdala za jeho mladšího bratra Viléma Jaroslava. 2. Maria - Leontina (5. VII. 1878) je vdovou po Dru Jur. Oktavianu Herrmannovi svob. pánu Kopfingeru z Trebbienau. 3. Maria Hanuš (24. VI. 1879 v Černíkovicích), c. k. komoří, vyslanecký tajemník I. třídy v rakouských službách m. j. 1912 ve Stockholmu, 1918 v Lissabonu a rytmistr mimo službu, národnostopád, předseda Slov. pojišťovny v Praze, žil na Zámečku u Křimic, nyní v Praze a v Černíkovicích a s Hubertou roz. hraběnkou z Wurmbrand-Stuppachu (24. VI. 1892) má dceru Marii Janu (30. VII. 1919), školennou pěvkyni, která vystupuje příležitostně na koncertech, a syna Maria Kryštofa (21. VI. 1927), studujícího gymnasia v Rychnově nad Kněžnou. 4. je hrabě Z d e n ě k. 5. Maria Albík (18. I. 1884) býv. c. k. komoří a rytmistr m. sl., žije ve Viliarica v Paraguay. 6. Maria Eduardina (19. X. 1885) je od 8. II. 1911 chotí Františka svob. pána z Franckensteinu. 7. Maria Norbert (5. II. 1887) býv. c. k. komoří a rytmistr m. sl., žije ve Vídni (Wien), oddán s Hertou roz. Rudolph (26. VIII. 1908). 8. Maria Vilém Jaroslav (14. III. 1888) býv. c. k. komoří a rytmistr m. sl., žije s chotí Antoinettou v Argentině. 9. Maria Egon (14. XII. 1889) býv. c. k. komoří a rytmistr m. sl., ženat od 16. VII. 1940 s Evžením roz. hraběnkou Baillet de Latour, žije v Hrobech u Tábora. 10. Maria Otmar (11. II. 1891) žije v Rychnově nad Kněžnou. 11. Maria Dolores Zdenka (pohrobek, 4. III. 1893) je od 7. I. 1926 vdána za Pierra Renouf, důstojníka a průmyslového ředitele, s nímž žila ve francouzském Maroku, v Katovicích a Francii.

Zdeněk hrabě z Kolowrat studoval gymnázium v rodovém sídle Rychnově nad Kněžnou a složil r. 1899 maturitní zkoušky. Pak nastoupil vojenskou službu nejprve jako jednorocní dobrovolník a dosáhl hodnosti rytmistra 14. rakouského dragounského pluku. Jako jeho bratří zastával důstojenství c. k. komořího. Dne 8. července

1920 slavil v Praze sňatek s Marií Annou hrab. z Thunu a Hohensteinu (29. VII. 1889 ve Zboží) z klášterecké linie, dámou Hvězdového kříže. Jediný jejich syn, Maria František Antonín Bohuslav Zdeněk, narozený v Praze 21. X. 1921, který nesl jméno svého slavného předka ministra a sliboval nejkrásnější naděje svým přirozeným nadáním a dětskou libezností, zemřel bohužel v útlém věku v Praze 19. VII. 1926. Po vojenské službě věnoval se hrabě Zdeněk z Kolowrat organisaci Svazu velkostatkářů v Praze, jehož českou kancelář vedl až do r. 1934. R. 1935 podle rodinné dohody ujal se po svém zemřelém bratru Bohuslavovi správy rychnovského svěřenství a přestěhoval se z Prahy do Rychnova nad Kněžnou, kde žije, pozdraviv se z těžké choroby, a kde se věnuje rozsáhlému dílu obnovy rodového kulturního dědictví a administraci velkostatku Rychnov n. Kn.-Černíkovice o výměře 5496 ha, z nichž role, louky a zahrady mají 382 ha, ostatní jsou hlavně lesy a rybníky. K velkostatku patří zámky v Rychnově n. Kn. a v Černíkovicích, dvory Černíkovice, Karolín a Třebešov, pila ve Velké Zdobnici, luhovar v Karolíně je propachtován. Patronáty jsou Rychnov n. Kn., Černíkovice, Bílý Újezd, Dobré, Deštné, Kunštát, Kačerov, Nebeská Rybná, Liberk, Javornice a Lukavice. Z veřejných funkcí má hrabě Zdeněk z Kolowrat členství správní rady Akc. pojíšťovny Merkur, členství výboru Svazu velkostatkářů v Praze, členství České Akademie Zemědělské, členství předsednictva Pražské Ressource. Jeho občasné zájezdy do Prahy jsou vedle jiných povinností určeny také účasti na spolkovém životě Rodopisné společnosti, jejímž je spoluzakladatelem, od jejího založení členem výboru, od r. 1932 místopředsedou a v r. 1932 také členem redakční rady časopisu, od r. 1937 pak dodnes předsedou.

Jako měšťan rychnovský je čestným předsedou Osvětového sboru pro okres rychnovský, předsedou Mysliveckého klubu v Rychnově a členem řady jiných místních spolků. Z hodnotí ozdoben je rytířstvím řádu Železné koruny, záslužným vojenským křížem a záslužnými medailemi s válečnými odznaky. Ve všech svých funkcích a členstvích není hrabě Kolowrat pasivní nikdy; jeho živé účastenství projevuje se radami, plány, pokyny, zprostředkováním i kritikou. Jeho rodový typus tělesný, markantní ztepilým vzhůrstem, oduševnělou tváří, z níž září moudré a laskavé modré oči, výraznou odstíněnou mluvou, brzy se zmocňuje pozornosti a stává se středem každého shromáždění.

Chceme-li si všimnouti velkých a všeobecných kulturních zájmů Zdeňka hraběte Kolowrata, nemůžeme nevpomenouti jednak světlých vzorů ministra Františka Antonína z Kolowrat Libštejnského a Hanuše z Kolowrat březnického, jednak krevního dědictví po otci, hraběti Zdeňkovi, jehož vzdělanostní zájmy přejali vedle Zdeňka ještě dva nejstarší synové Bohuslav a Hanuš. Působil byl zajisté na mladé ideály Zdeňkovy ministra Františka Antonína Libštejnského z Kolowrat svou příchylností k probouzejícímu se českému národnímu životu, svou hlubokou vzdělaností a mecenášstvím, jemuž zejména Národní museum v Praze a jeho knihovna vděčí za vzácné

a početné dary knižní, rovněž jako upřímný vlastenec a lidumil, spolužakladatel Matice české Hanuš z Kolowrat březnický svou dobrohou a šlechetností, zbožností i porozuměním pro prosté lidi venkovské. Otec hraběte Zdeňka pak prohloubil svou lásku k národnímu písemnictví českému tak, že sám se zkoukal několikrát v básnictví dramatickém a sedm her jeho vyšlo tiskem. Když se byl r. 1868 přestěhoval do Čech, seznámil se v Praze s Eman. Bozděchem, Václ. Nebeským, F. V. Jeřábkem, Lad. Stroupežnickým, J. J. Kolárem, Jos. Durdíkem, Gustavem Pflegrem Moravským, kteří všichni utvrdili v něm lásku k české řeči, k divadlu a snahám osvětovým, ke knihám, vědě a umění. Ale i přírody byl milovníkem a pěknou památkou po něm jsou v Rychnově park a zahrada u zámku. Také příklad bratrův na Zdeňka jistě silně působil: Bohuslav hr. z Kolowrat věnoval velkou péči své vědecké a beletristickej knihovně, miloval církevní hudební umění, byl sbormistrem na kůru a dirigentem vlastního symfonického orchestru, psal články o hudbě, vydal monografie o Václavu Frimlovi a Robertu Führerovi, složil několik skladeb chrámových a klavírních, vybudoval za pomocí archiváře Dra Vlastimila Blažka speciální hudební bibliotheku.

Hrabě Zdeněk z Kolowrat již v mládí miloval zejména dějepis a výtvarná umění, přírodu a památky starých dob. Zcestovaly Evropou, znalý lidí a institucí, měl všude otevřené oči pro krásu a půvab i význam starobylosti. Ze všech sourozenců měl nejživější smysl pro rodové dědictví architektur, maleb, archivalií a uměleckých sbírek. Láska k rodové tradici vedla ho ke genealogii. Ctižádostí jeho bylo, vypracovat co nejexaktnější rodokmen pánů a hrabat z Kolowrat ve všech liniích. Co nalezl o rodě v pracích starších, v Balbínově *Syntagma illustris familiae Comitum de Kolowrat*, vydané Diesbachem r. 1767, v rukopisné práci Ed. Valečky, chované v archivu rychnovského zámku, v tištěných drobnějších studiích od Cornovy, Zimmermanna, Mikovce, Rybičky, Sedláčka, Dvorského, Podlahy, zdaleka mu nestačilo. Jal se pořizovat důkladný systematický katalog lístkový, věžící se ke každému jednotlivému členu rodu, se všemi dostupnými biografickými a dokumentními údaji. Celá známá lístková kartotheka rodopisná, kterou je proslulá písemná pozůstalost Augusta Sedláčka, byla prací Zdeňka hr. z Kolowrat quoad Colowratiana a široký okruh příbuzenský opsána, revizována, a doplněna prací a heuristikou mnoha let, s pílí opravdu neutuchající a akribí nejpřesnější nad pomyšlení. Tuto píli a minuciosnost znají jak správy pražských archivů a knihoven, tak faráři celého množství měst a obcí venkovských v Čechách i na Moravě, nemluvě o takových starých památnících rodových, jako jsou klášter ročovský, jeníškovská Březnice, komendy maltského řádu v Čechách a ve Slezsku. Desítek a set drobných zjištění, staviva ke konečné práci, bylo dobyto vlastní iniciativou, trpělivostí a důmyslem. Rodová genealogie a topografie je dnes hr. Zdeňkem z Kolowrat ovládána do posledních detailů a připravena po starém hesle nonum prematur in annum.

Zdeněk hrabě Kolowrat nesobeczy a rád ze svých zkušeností a svých materiálů udílí rady a pomáhá svým přátelům v jejich podobných pracích. Urození i občanští badatelé toho vděčně zakusili, jak mohli by svědčiti namátkou vzpomenutí třebas František Antonín kníže z Thunu a Hohensteinu, † Bedřich hrabě Lanjus, Dr. Josef Volf, Dr. Josef Pohl a jiní.

Při svých studiích a pátrání genealogických byl Zdeněk hr. z Kolowrat veden také širším než rodovým zájmem a přišel-li na pramen dosud nepovšimnutý, vykořistil jej pro obecný prospěch vědy. Toho rázu jsou také jeho práce, které tiskl v našem Časopise Rodopisné společnosti, *Seznam pohřbených v hrobkách u P. Marie Sněžné v Praze* (I. roč. 1929, str. 50-72), *Náhrobky a epitafy v pražských kostelích*. I. Chrám sv. Tomáše v Praze III. (III. 1931, str. 65-83, s četnými nákresy znaků), II. Chrám P. Marie pod řetězem v Praze III. (IV. 1932, str. 10-17), *Seznam pochovaných v hrobkách klášterního kostela P. Marie, kaple Loretaňské a kostela Narození Páně na Hradčanech* (VII.-VIII., 1935-1936, str. 36-39, 159-162). Práce tyto svědčí také o znamenité znalosti epigrafické, paleografické a umělecko-historické. Jest litovati, že zejména cyklus o náhrobcích v pražských kostelích byl odchodem badatelovým z Prahy přerušen.

Organisační zkušenosti a rozsáhlé styky Kolowratovy s domácí i cizí šlechtou prospívaly Rodopisné společnosti jak při jejím ustavení, tak v jejím vývinu. Do Rodopisné společnosti přivedl spolu s Drem A. Markusem mnohého vzácného člena. Jeho vlivem a tichým vytrvalým působením byly položeny nové mosty mezi šlechtou a národem, již jednou, v roce 1918, neblaze stržené. To se projevilo ovšem nejen na půdě Rodopisné společnosti, ale všude, kde k tomu bylo místo a příležitost. Tuto historickou zásluhu ocení teprve budoucnost.

Svou lásku k rodopisu přenesl hrabě Kolowrat také na zámecký archiv rychnovský a na tamní starou svěřenskou knihovnu. Ještě v svých pražských dobách, kdy jako ústřední ředitel Sazavských velkostatkářů měl v rušných a pro staré rodové majetky zničujících dobách let 1920-1923 dobrý přehled o mizení a zániku mnohých starobylých hradních, zámeckých, palácových knihoven, písemností a památek, vždy našel čas a příležitost upozorniti povolané činitele na nutnou záchrannu nebo aspoň na využití určitých cenných historických a bohemikálních partií v nich. Mezi historiky, archiváři a bibliothekáři získal si proto a neméně ovšem pro svou laskavou a dobrosrdečnou povahu mnoho ctitlů a oddaných přátel. Že znal a důkladně prohlédl mnohé známé domácí sbírky, knihovny a archivy šlechtické, městské, klášterní a veřejné, rozumí se při jeho svědomitosti a zaměření samou sebou. Jak této jeho znalosti a přehledu bylo využito pro slavnostní podniky, podává nad jiné krásné a rozsáhlé svědectví velká a znamenitá Valdštejnská výstava v Praze roku 1934, jejímž byl spolupořadatelem.

Kolowratský rodový archiv rychnovský, který měl po smrti

Kolowratova otce Zdeňka pouze zběžný inventář z r. 1893, obsahoval především dokumenty a korrespondence vztažné k linii Libštejnských Kolowratů. Ze středověku byly tu listiny ročovské, ze XVII. století věci k místním dějinám Rychnova a jeho držitelů, Pernštejnů, Trčků z Lípy, Betenglů. Z jednotlivých Kolowratů výrazněji zastoupeni jsou Albrecht IV., který koupil Rychnov r. 1640, velkopřevor Ferdinand Ludvík, zemský hejtman moravský František Karel I., vyslanec do Španělska Norbert Leopold, František Karel II., vojenský zemský komisař v Čechách za sedmileté vojny František Josef, maltský velkopřevor Vincenc Maria a posléze státní ministr František Antonín. Z větve Krakovských mají důležitost zejména aktu nejvyššího purkrabí Filipa z pol. XVIII. století. Zdeňek hrabě z Kolowrat celý archiv sám znova srovnal, důkladně zinventoval, rozmnожil četnými opisy a novými rodovými materiálymi porůznu získanými. Pustil se pak i do uspořádání patrimonijního archivu, který má pro místní a pomezní dějiny velkou důležitost. Z něho podal cenné doklady a sdělení zejména českým historikům umění o krajových rodácích.

Hrabě Kolowrat je mistrem v lehkém a obratném získání řepest s listin často obsáhlých a špatně čitelných. Také pro jiného nezřetelné souvislosti a filiace jsou mu vždy jasně patrné. Podivuhodná schopnost u kavaléra, který archivní vědy odborně a školsky nikdy nestudoval, ale ke všemu došel jen zálibou a vytrvalou praxí. Z mrtvé literby pak vždy vyrůstá mu plastický obraz předků a jejich pohnutého života. Je škoda, že nebylo příznivých okolností, aby byl mohl založiti a soustřediti pro celý svůj rod archiv centrální.

Pěčoval-li hrabě Bohuslav příkladně a soustavně o allodní knihovnu po svém otci Zdeňkovi a budoval na jejím odborném a českém základě dálé svou knihovnu vlastní, která dosáhla při jeho smrti 9000 svazků, hrabě Zdeněk věnoval svou starost a zájem především knihovně svěřenské, která čítala po rekatalogisaci v posledních letech 1560 svazků s 37 prvotisky a 88 svazky rukopisů. Knihovna tato časem osobními dary různých členů rodu o své přírůstky ochuzená, vznikala hlavně z podílu starších Kolowratů Libštejnských, Albrechta (1463-1510), nejvyššího kancléře království českého, Václava Ferdinanda (1634-1659), člena řádu Jesuitů, Františka Karla (1625-1700), hejtmana markrabství moravského, Norberta Leopolda (1655-1716), vyslance na dvoře braniborském, Františka Antonína (1778-1861), rakouského ministra vnitra. Jsou v ní zajímavé paleotypy z politické a církevní historie, theologie, práva a filologie, studijní rukopisy kolowratské a některé vzácnosti. Nejmlajším zaměstnáním Zdeňka hraběte Kolowrata v době oddechu je prohlížeti tyto staré svazky, ozdobené často v mědi rytými kolowratskými exlibris a písmennými supralibros a listovati jimi. Jistě má tehdyn před očima dávné čtenáře, mocné postavy hierarchů, diplomatů a státníků svého rodu. O konservaci a důkladnou katalogisaci těchto knih láskyplně pečeuje. Jeden oddíl v této svěřenské knihovně je pak jeho obzvláštním favoritem: je to XXI. oddělení,

Kolowratiana, kde jsou sneseny všechny tisky i rukopisy ve formě knihy, pokud se jakkoli k rodu nebo některým jeho členům vztažují. Jsou tu nejen spisy a drobné tisky přímo se Kolowraty obírající, ale i spisy s tištěnými dedikacemi Kolowratům, spisy psané a vydané Kolowraty, nebo jimi inspirované, disertace a oslavné jednolisty na jejich počest. Podobně, jako nedaleko Rychnova Josef kníže z Colloredo-Mannsfeldu soustředil v Opočně krásnou sbírku Colloredian a Mansfeldic, také Zdeněk hrabě z Kolowrat vytvořil zde soustavným sběratelstvím na starém základě oddíl, který bude vždy významnou studijní částí kolowratského rodopisu, bibliografie a ikonografie.

Ač bylo pokušení, zrestingovati mnohostrannou osobní knihovnu po hraběti Bohuslavovi na prospěch rozšíření její historické a topografické náplně, která nejvíce hraběti Zdeňkovi vyhovuje, neučinil toho z pieti k bratrovi, ponechal si vše, ač již dvě rozsáhlé knihovní síně zámku rychnovského pomalu nestačily a vestavěním nových regálů vytvořil místo pro svou osobní historiografickou a genealogickou knihovnu, kterou si byl z Prahy jako příručku pro svá studia r. 1935 přivezl a která pomalou akvisicí vzácností mu činila značné potěšení. Jen některé duplikáty, které se srovnáním stavu obou bibliothek objevily, byly vyřáděny a hrabě Zdeněk pečlivě vždy přihlédl, aby si ponechal ten lepší nebo památnější výtisk. Soustředěná tištěná genealogica a schematismy vytvořily zvláštní velmi cenný oddíl s mnoha rariory (Valvasor, Stolberg-Wernigerodský katalog Leichenpredigte, kompletní Jahrbuch Adler, úplná řada Schematismů království Českého z konce XVIII. a I. pol. XIX. stol., vydávaných Král. českou společností nauk, též kompletní sbírka gothajských almanachů, tištěné monografie a rodové přehledy k dějinám českých, starorakouských i německých šlechtických a význačných občanských rodů, matriční repertoira, memoiry, psané rejstříky desk zemských, polemické a právnické spisy při rodových sporech, heraldické slovníky, atd.). Tři zmíněné hraběcí knihovny sloučené představují úctyhodný celek 12.000 svazků. Je to knihovna funkční, skutečně vlastníkem často, v zimě snad denně užívaná, což samo představuje fakt na českých zámcích pozoruhodný.

Touhou hraběte Zdeňka bylo mít na rychnovském zámku také rodinné museum. Skutečně k němu položil základ, shromáždil v menší síni mezi sály bibliothečními a archivními ve vitrinách i na stěnách předměty, kterých užívali význační Kolowratové nebo kteří se k nim odnášejí. Jsou tu na příklad pečetní prsteny, odznaky, řady a medaile, tabatérky a upomíkové drobnosti z cest, zvláštní cenné osobní předměty obliby, ale také historické zbraně, střelecké terče, výrobky, zhотовované na kolowratských panstvích, mapy a veduty zámků, dvorů, polosí, plány zahrad a staveb na panstvích, grafické portréty, znaková vyobrazení rodové orlice v různých doboích a velké rodové vývody a rozrody, malované na pergamenech a zdobené znaky. Narážkou na jméno rodu nechybí ani starožitný kolovrat.

Velkou láskou a pýchou a jednou z nejpřednějších starostí jest

Zdeňku hraběti Kolowratovi rodová obrazová galerie, kterou je rychnovský zámek dobré znám u historiků umění a turistů a která bývá v létě dva dny v týdnu přístupna veřejnosti. Její sál předků Kolowratských je z nejhodnotnějších portrétních sbírek na českých zámečích vůbec. Vynikají zejména podobizny nejvyššího kancléře Albrechta z roku 1510, dvorského sudího Václava z roku 1527, appelačního prezidenta Jana Bezdržického z Kolowrat a jeho tří manželek z konce XVI. století, podobizny od dvorských malířů císaře Rudolfa, Sabiny Viktorie, roz. hraběnky v Wolkensteinu od C. B. Spiese z r. 1681, její dcery Johanny Eleonory, provdané markraběnky Alvernia-Saluzzo z r. 1701, moravského zemského hejtmana Františka Karla a jeho choti, roz. baronky z Oppersdorfu od D. Schulze z r. 1659, Norberta Leopolda, vyslance na braniborském dvoře, od Ramondona z r. 1694, nejv. kancléře Jana Františka od Petra Brandla, místodržícího Jana Vincence a rytmistra Ferdinanda Vavřince od Jana Kupeckého, maltského velkopřevora Vincence od Agricoly z r. 1822, ministra Františka Antonína od Lucchiniho z r. 1842, jeho choti Růženy, roz. hraběnky Kinské od Krafta z r. 1824, Bohuslava a jeho choti od Constantina Stuchlíka a j. V dalších sálech a komnatách vedle některých primitivů jsou hodni pozoru z cizích pozdně gotický Jan Pacher, Heemskerkova Estera před králem Ahasverem, Kristus s Marií a Martou od nizozemského mistra cca 1550, Jordaeensův Dvanáctiletý Kristus, Herkules ze školy Rubensovy, Bitevní výjevy van Hoeckovy, Meulenvovy a Bourguignonovy, zátiší se zvěří od Hamiltona, Bouttatsa, Snyderse a Godyna, ovoce od Peittera, portréty B. Pittoniho, Zelinářka od Helmonta, hostiny od Fr. Francka a Veerdecka, Učenec v pracovně od Toorenvlita, interiér od Mierise, architektury od Lambrechta, malby Jana van Aachena, D. Tenierse, Rottmayera, Hinse, Schönfelda, Zanchiho, van Haalen, Bassana, Minderhouta a j. Z domácích Čtyři evangelisté od českého mistra s poč. XVI. stol., Čtyři krajiny od Jana Jakuba Hartmanna, Karla Škréty Sv. Václav, Pastýřská scéna a skvělá, prvořadá podobizna Hynka svob. pána Vítanovského z Vlčovic cca 1667, zátiší od Hirschelyho, tři dějinné české motivy od J. Berglera, Obětování Izáka od Václava Michala Hallwachse, Zátiší od Angermayera a devět obrazů rychnovského rodáka Jana Antonína Vocáska Hrošeckého (1706-1757), který byl v Praze objevem, byv zapůjčen na výstavu českého baroka v r. 1938. Tento znamenitý celek umělecký byl hrabětem Zdeňkem ještě probrán a zpřísněn.

Staré barokní symboly kolowratské, obměňované v tištěných i psaných panegyrikách, ROTA SEMPER IN MELIUS PROVOLUTA, SUPRA ALAS AQUILAE, i kolowratská devisa VĚRNĚ A STÁLE nechť dlouho ozdobují ve zdraví muže, jemuž bylo hrđou ctí sloužiti geniu rodu a jemuž český rodopis proto vždycky vzdá nejvyšší chválu!

Doc. RNDr et MUDr Bohumil Sekla:

Rod a populace.

Rodový zájem není jen čistě historickou nebo historisující libuštou jednotlivců, nýbrž odpovídá základním biologickým zájmům a pudům lidským a představuje také důležitý kapitál sociálně-psychologický; kapitál, který právě v dnešní době populacně kritické nabývá na významu dvojnásobně a měl by být zámernou populační politikou plně využit. Skutečně se tomuto mrvavnímu národnímu kapitálu dostalo plného investičního zaměstnání tam, kde jest plánovitá a zámerná populační politika prováděna až dosud jedinečným a nejdůkladnějším způsobem, totiž v Německu. Přirozený lidský zájem o předky, o rod v jeho minulosti, přítomnosti i budoucnosti byl podchycen s mnoha stran jako důležitá složka sociálně-psychologického a propagačního faktoru populační politiky. Němečtí genealogové vypracovali populární schemata k sestavování rodu-kmenů i vývodů, a široké vrstvy lidové jsou tak systematicky vedeny k zvýšenému zájmu o věci populační, plemenné a eugenické. Tato vědomá a systematická podpora rodového a rodinného zájmu je ovšem jen jednou z mnoha rozmanitých složek nové německé populační politiky, jež byla po r. 1933 zahájena po všeestranné a systematické přípravě. Německo touto novou mnohostrannou snahou jako jediný dosud stát na světě dovedlo s úspěchem zasáhnouti do oblasti, která byla jinde považována téměř za nedotknutelnou a neovlivnitelnou, a kde se jiné národy a státy vyčerpávaly více v debatách o populačním problému a nanejvýše jen nesystematických a roztríštěných pokusech, které úspěchu mítí nemohly. Doznaly si to s dávkou příznačné ironie na příklad sami Francouzi ve výroku o svém vlastním populačním problému: čím více mluvíme o dětech, tím jich máme méně.

Jest dostatečně známo, jaké jsou vlastní kořeny populačního problému a populační krize. Někdejší hlavolam anglického národnohospodáře Malthusa z doby asi před půldruhým stoletím se jeví dnešním národnohospodářům a populacionistům jako echo z dob rajské nevinnosti lidstva. Malthus podle tak chatrných objektivních dat, jaká by dnes nestačila ani k nejprimitivnějšímu pokusu o vědeckou studii, vyslovil heslo, které mělo v tehdejším myšlení neobyčejně překvapivou účinnost, a to nejenom v užší oblasti národnohospodářské a politické, nýbrž zasáhlo dokonce i do vývoje myšlení přírodovědeckého. Malthusovy obavy z přelidnění světa a z všeobecných zmatků, jež vzniknou neodvratně pod působením jeho »zákon«, že lidí přibývá řadou geometrickou, kdežto prostředků k výživě jenom řadou arithmetickou, vyznívaly v evropském myšlení s větší nebo menší intensitou po celé minulé století, a ještě dosud se s jeho zbytky pod názvem novomalthusiánství můžeme tu a tam setkat.

Do myšlení přírodovědeckého zapůsobilo dost kuriosním způsobem: obavy z přelidnění světa a z bojů a zmatků, kterých se Malthus obával pro lidi, měly podle literárních o přírodovědeckých historiků přímý vliv na myšlení Darwinovo a jeho budování teorie vývojové. Malthusovými úvahami o lidech se totiž prý Darwinovi otevřely oči pro pozorování poměrů, jaké vládnou všeobecně v živé přírodě: všude panuje nezkrotný pud rozmnožovací, který dává vznik neustále novým a novým jedincům, pro něž však je pohotově jen omezené množství potravy. Odtud vzniká všeobecný, krutý a neúprosný boj o život a o možnost dalšího rozmnožování. V tomto boji vítězí nejsilnější, nejzdatnější, nejlépe vyzbrojený jedinec přede všemi ostatními; vítězí ten, koho příroda náhodou vybavila nějakou vlastností, která byla výhodnou pro tento všeobecný životní zápas. Některé z těchto vlastností jsou dědičné, a tak se udržují a rozmnožují rody, lépe vybavené pro životní boj, kdežto slabosí zanikají. To je příčina, proč nacházíme v zemských vrstvách stopy tolika živočišných forem, jakých dnes nespatříme.

Malthusovy názory mohly se ještě po celé minulé století udržet, protože populační vývoj lidstva, hlavně v jeho evropské části, se zdál skutečně potvrzovat jeho předpovědi. Za jediné století se počet evropského obyvatelstva více než zdvojnásobil: k roku 1800 se tento počet odhaduje asi na 170 milionů, kdežto roku 1900 činil souhrn evropských národů více než 400 miliony hlav.

Každému však mohlo být jasno, že naprosto se nepotvrdila druhá část Malthusovy these, která mluvila o nedostatku životních potřeb. Ať bylo o této věci uvažováno s jakéhokoliv národnospodářského nebo třeba i stranicko-politického světového názoru, nebylo možno popřít, že obecná životní úroveň evropského obyvatelstva po celou tuto dobu se přece jen zlepšovala, byť nikoliv v takovém tempu, jaké by vyhovovalo představám sociální utopie. Ale poslední desetiletí minulého století a zejména vývoj v našem věku usvědčily důkladně z klamu také první, základní Malthusovu thezi o neodolatelné rozmnožovací tendenci lidstva, se kterou Malthus počítal jako s neměnným přírodním faktorem. Ve všech zemích západoevropské civilisace v těchto dobách nastává s počátku povlonvý, ale později čím dále tím více patrný populační obrat. Přirodnost, to jest roční úhrn nově narozených dětí na určitý počet obyvatel, začala klesat pravidelně rok od roku tak, že z toho vznikl nový předsudek o neodvratném přírodním zákonu a nemožnosti, aby se mohlo na tento nový vývoj nějakým způsobem působit.

Vedlo by příliš daleko, kdybychom měli jenom naznačit všechny důvody, které snesly národnospodáři, sociologové, sociální psychologové a konečně i noví specialisté, totiž populacionisté, k vysvětlení tohoto nového společenského úkazu, který se dostavil proti všem dosud vládnoucím předpokladům s podivnou paradoxností nejdříve právě tam, kde životní úroveň a »možnosti výživy« byly spíše příznivé nežli nepříznivé. Není ovšem vysvětlením, jestliže řekneme, že příčina tohoto zjevu tkví všeobecně v celém duchu moderní civilisace, ale je tím vystižen aspoň všeobecný ráz tohoto no-

vého zjevu; současně je tím naznačeno, že příčiny zmenšeného počtu dětí v jednotlivých rodinách nejsou snad nějak biologicky nebo fysiologicky podloženy, nýbrž mají svou příčinu v činitelích duchovního, psychologického rázu. Ženy jsou stejně schopny početí a rození dětí jako kdykoli předtím, ba spíše naopak; dík moderní hygieně, jejíž zásady s pokrokem civilisace jsou stále obecnějším majetkem širokých vrstev, jest čistě biologická a zdravotní stránka populačního problému lépe opatřována než dříve. Zatím ovšem ještě poměrně po dlouhou dobu nebylo možno viděti, jaké budou následky nápadného ubývání počtu dětí v rodinách v celkovém počtu obyvatelstva. S klesáním porodnosti totiž současně ieště stále klesala také úmrtnost, dík pokrokům obecného zdravotnictví a celkového vzestupu životní úrovně evropského obyvatelstva; tím se stalo, že počet obyvatelstva v jednotlivých zemích zatím neklesal, nýbrž stále ještě vzůstal.

Populační statistikové, zejména v Německu, dovedli ovšem odkrýt pod tímto zdánlivě klidným povrchem populačního dění nebezpečné víry, které podhlodávají břehy národního tělesa a jejichž účinky se s matematickou jistotou dostaví již v nejbližších desítiletích. Dospělo se k pojmu z d á n l i v ý c h populačních přebytků, které vznikají tím, že dnešní plodné generace jsou poměrně silné, protože pocházejí z minulých desetiletí, ve kterých se depopulační vlna teprve právě začala šířit mezi lidí. Tyto poměrně silné plodné vrstvy však jsou rok za rokem posunovány do vyšších věkových skupin, a na jejich místo přicházejí již generace podstatně číselně slabší. Někdejší »populační pyramida«, t. j. grafický obrazec, jaký vzniká, když si vrstevnatě znázorníme jednotlivé věkové skupiny obyvatelstva, stále zúžuje svou základnu, až konečně nabývá nebezpečně symbolického tvaru urny, jejíž základna, počet příslušníků, totiž nejmladší generace, je rok od roku užší. Tento nepříznivý vývoj početní má ovšem také důležité a povážlivé důsledky pro k v a l i t u budoucích generací, jak to bylo dokumentováno velkým množstvím podrobných rozborů populačního děje; také v tomto ohledu největší a systematická analytická práce byla provedena v Německu.

Tento rozbor ukazuje, že omezování počtu dětí v rodinách se neděje ve všech vrstvách obyvatelstva steinou měrou, nýbrž že se uplatňuje tak zvaná differentní plodnost. Vědomé omezování počtu dětí totiž zasahují především tak zvané vyšší národní vrstvy: skupiny intelektuální, rodiny osob, jež jsou zaměstnány ve svobodných a akademických povoláních, úřednictvo a vyšší zaměstnanci; teprve po nich zahajují stejnou módu jednoho nebo nejvýš dvou dětí postupně ostatní společenské skupiny. Ale při tom všem vždy zůstávají takové rodiny, které i za nejpokročilejšího populačního spádu si stále ještě uchovávají svou vysokou porodnost. Rozbor populační statistiky pak ukazuje, že tam, kde je populační spád nejvíce vysloven, totiž hlavně ve městech a vůbec v oblastech zvýšeného civilisačního proudění, zůstává vysoký počet dětí jen u lidí, kteří patří k vrstvě, nazvané obrazně populační periferii. V Němc-

ku, v dobách nejintensivnější populační krise, před rokem 1933 zjistili, že největší počet dětí se vyskytuje již jen v rodinách osob potulných nebo trvale odkázaných na veřejnou péči. Jedině tato okrajová populační skupina si tedy ještě zachovává poměrně nedotčené »přirozené« rozmnožování, kdežto všechny ostatní rodiny počet svých dětí vědomě udržují na jednom nebo dvou dětech. To je nejdrastičtější, extrémní zjištění o diferenční plodnosti; nesporně méně hodnotné skupiny obyvatelstva, jež jsou určitě zatíženy množstvím dědičných defektů, jež se neúprosně přenášejí s generace na generaci, dodávají do počtu příštích generací mnohem více dětí než ční jejich poměrný počet v celku obyvatelstva. Nebezpečí pro kvalitu budoucích generací, jež odtud plyne, je jasné.

Proti všem těmto neblahým stránkám moderního populačního vývoje je možno bojovat, jestliže jsou aplikovány zásady, k nimž tyto biologicko-populační úvahy nutně vedou. To bylo opět nejdůslednější a ve velkém rozsahu provedeno v Německu po roce 1933. Byla zahájena skutečná záměrná a systematická populační politika, která si důsledně všímá stránky početní stejně jako stránky jakostní. Bylo uvedeno v činnost mnoho opatření, jež umožňují časný sňatek mladých lidí; nejznámější jsou sňatkové půjčky, které mohou být »umořeny« narozenými dětmi, neboť za každé narozené a na živu zanechané dítě se odpisuje čtvrtina celého obnosu, takže při čtyřech dětech je celý obnos splacen. Byla zahájena rozsáhlá a systematická politika bytová, osídlovací, nově usměrněna politika platová, daňová atd. Populační a generační hledisko systematicky proniká celou veřejnou správou. Toto kvantitativně-populační úsilí mělo nesporný a jedinečný výsledek: od kritické úrovně, dosažené těsně před rokem 1933, kdy se v Německu rodilo již jen asi 14 dětí na 1000 obyvatel ročně, bylo již v nejbližších letech potom dosaženo více než 20 porodů na 1000 obyvatel, a kolem této číslice se německá porodnost drží podnes. Již to svědčí o tom, jak důkladně zakořenily populační a generační zásady ve všech vrstvách německého lidu. Kvantitativní politika v Německu jest ovšem systematicky spojena též s hledisky kvalitativními. Jeví se to nejenom v tom, že rodiny, které užívají zmíněných různých výhod populační politiky, musejí být po stránce dědičného zdraví bezvadné, nýbrž hlavně tím, že byla zavedena rázná opatření k tomu, aby bylo co nejúčelněji zamezeno rozmnožování lidí, jež jsou stíženi dědičními defektami. To to opatření, totiž umělé zneplodnění čili sterilisace těchto lidí, bylo již od začátku tohoto století zaváděno postupně ve státech Severní Ameriky; ovšem teprve nové Německo provedlo také v tomto oboru nejdůslednější a nejrozsáhlejší populační zákrok, o jehož kladném výsledku rovněž není pochyb.

Není sporu o tom, že tato nová populační politika, jež tak skvělým způsobem ukázala možnost úspěšných veřejných populačních zákonů, bude zdrojem poučení pro všechny národy evropské civilisace, jež mají ve svém vývoji stejně populační problémy.

Vlastimil Holejšovský:

Zemské desky pramenem občanského rodopisu.

Dne 2. června 1941 uplynulo 400 let, odkdy strašlivý požár, vzniknuvší v domě Ludvíka z Gutšteina (nynější č. 20 vzadu za krásným barokním domem Sternberským) na Malostranském náměstí a zachvátivší větší část Malé Strany, Hradčan i královského hradu pražského, zničil též desky zemské. Planá byla důvěra současníků v bezpečnost tohoto pokladu veřejných i soukromých práv v Čechách, již vyjádřil Viktor Kornel ze Všebrd těmito slovy: »Listové se potracují a mol a oheň i zloděj jim uškoditi může, ale deskám starost neškodí a molův a ohně neznají, zlodějům se smějí, věrná siráz všech věcí do nich zapsaných i vložených bezpečně sobě svěřeného chová nejen nám toliko a dětem našim, ale jich dětem i těm, kdož se narodí z nich«. Oheň pohltil více než sto deskových kvaternů a třebaže se asi dvacetina shořelých zápisů zachovala v přepisech a ve výpisech, pocitujeme ještě dnes lítost, kterou na snémě, sešedším se 5. prosince 1541, projevil Ferdinand I., že desky shořely »ke škodě králi, stavům i všem obyvatelům«. Král ovšem dovedl svou škodu obrátiti ve svůj užitek a také spravedliví držitelé neutrpěli celkem velké újmy, nenahraditelná ztráta však stihla českou vědu, zejména vlastivedu a genealogii. Vzpomínajíce smutného výročí zkázy starých desk, uvědomujeme si tím jasněji význam, jaký mají zemské desky, jak pozůstalé tak nové, založené po požáru, pro český rodopis, a to nejen pro dějiny rodů šlechtických, ale i pro badání o rodech občanských - selských a měšťanských. Obsahují deskové zápisys bohatství údajů o poměrech jednotlivých poddaných toho kterého statku, o jich platebních povinnostech, robotách, majetku, příbuzenství atd. Nejsou to sice zápisys systematické, probírající soustavně statek za statkem, vesnicí za vesnicí, usedlost za usedlostí, dům za domem, nýbrž záznamy nahodilé, zapisované tak, jak život šel a jak přinášel potřebu toho kterého deskového vkladu. Zpracovati soustavně všechn tento vděčný materiál, obsažený jednak v zápisech trhových smluv, zvláště však v ingrossacích odhadů a cedulí dílčích, zpracovati jej sociologicky, filologicky, statisticky a pod., vyžadovalo by několik lidských životů nebo mnohých badatelů. Omezili jsme se proto jen na excerpti intabulací odhadů z 12 trhových kvaternů, desek větších č. 140-145, 147-152, z let 1620-1654, tedy z dob třicetileté

války a těsně po ní, a to především proto, že jde o údobí, předcházející soustavným seznamům poddaných podle víry a berní rulle, údobí, jež jest pro rodopisce namnoze »terra ignota«. Aby rozsah práce příliš nevzrostl, bylo nutno vynechat veškerá data, byť sebe zajímavější a důležitější, a uvésti pouhý seznam jmen, umožňující údajem čísla a folia příslušného deskového kvaternu další badání.

O d h a d čili »odhádání«, nebo jak se za stara říkalo »vdědění«, jest posledním stupněm staročeského řízení exekučního. Staré české právo bylo v exekučních prostředcích tak smířivo, že je chtělo od dlužníka odvrátiti. Prvním smírným pokusem byla »úmluva«, (*monitio, concordia*). Dlužník měl se s komorníkem, který se k němu dostavil, smluviti o plnění. Nestalo-li se tak, docházelo k druhému stupni. »zvodu« (*inductio, nesprávně také deductio*), kterým se věřitel v nemovitosti dlužníkovy zváděl tak, že exekuované objekty byly v sídle dlužníkově přesně vyhraněny. Dalším stupněm exekuce bylo »panování« (*dominatio*), jímž věřitel se stával prozatímním pánum dlužníkova statku. Jestliže trojí »panování«, zvané »jalovým« (následující za sebou ve třech lhůtách), minulo bez výsledku, nastalo »odhádání«. Bylo to úřední zjištění ceny zabavených věcí posudkem místokomorníka království Českého (»vedle práva a mocí úřadu jeho«) a komorníka desk zemských stanovením jich ceny prodejní, zkapitalisováním čistého výnosu a odečtením deskových břemen. Po vykonaném odhadu přikročilo se k plnému panování, kdež se nemovitosti věřiteli do výše jeho pohledávky vdědily a poddaným sedlákům bylo nařízeno, aby slíbili člověčenství novému pánu. (Všeherd, IV., 15, 16; Teige, Úmluva; Stieber, Dějiny soukromého práva v střední Evropě, I., 38.)

V probíraných létech místokomorníky království Českého byli: 1620-1622 Humprecht starší Černín z Chudenic (na Kostomlatech z větve nedrahovické, manžel Evy Polixeny Voračické z Paběnic, pozdější cís. rada, král. místodržící a soudce zemský, od r. 1629 děd. svobod. pán), 1624 Oldřich starší Bechyně z Lažana na Vlenicích (manžel Anny z Kokořova), 1625-1628 Bernart Hyzrle z Chodů na Želibořicích (u Volyně) a (od r. 1626) Černěticích (držel též Zálezly, později byl radoù při komoře české a soudcem zemským, zemř. 1652), 1629-1637 Šťastný Václav Pětipský z Chyš a Eggeberka (manžel Johanky Myškovny ze Žlunic, jež po jeho smrti kol r. 1637 se vdala po druhé za Václava kníž. z Lobkovic), 1640-1644 Rafael Soběhrd Mnichovský zebuzína a z Horštejna (právník a spisovatel český, nar. 1580 v Horšově Týně, zemř. 1644, pomáhal Paprockému v úpravě českého znění Diadochu, byl pánum na Lochkově a cís. radou), 1645-1647 Mikuláš Gersstorff z Gerstorfu a z Malšovic na Běhařově a Velkém Osově, cís. rada, 1648-1650 Adam Pecelius z Adlersheimu a na Vrbce, cís. rada.

Odhadů se účastnili tito komorníci desk zemských: 1620 Kryštof

V šerub z Kolburku, 1622 Mikuláš Kostecký, 1624 Andreas Rochus, 1625-26 Mates Studenský, 1626 Jakub Tytl (Tylí?), 1626 Andreas Hajn z Biliny, 1627 Jan Heřman Kroker, 1628 Pavel Věckovský z Věckovic, 1628 Jan Methudyus Abdon Formosius, 1630 Jiřík Rohoř Chrabarský, 1631 Matouš Ondřej Podhoranský, 1641 Gregor Opavský, 1642-16 Hradištěský, 1629 Jan Burjan Podybník, 1630-16 Václav Jakub Šebestián Buček, 1645 Václav Meduna, 1650 Jiří Vorrel, 1650 Jan Jeronim z Libušína, 1650 Jan Ignatius Blumstejn.

Přinášíme na ukázku doslovné znění ingrossace odhadu v trhovém kvaternu č. 140 fol. G 14:

»V pondělí po sv. Lukáši, evangelistu Páně.

Léta šestnáctistéhodvácatého v středu po svatém Diviši Humprecht starší Černín z Chudenic, místokomorník království Českého, mocí úřadu svého s Kryštofem Všerubem z Kolburku, komorníkem při deskách zemských, odhádal dědiny a dědictví Kateřiny Valdštejnské, rozené Berkovny z Dubé a z Lipého na Hostinném a na onen čas na Heřmanicích, totiž ves celou Velechovky s dvory kmetcimi s platy, na kterýchž se di a platí, vše na groše české počítajice:

Eliáš Budka, rychtář platu s.-jiřského 15 gr.

svatohavelského tolíkéž

slepice	2
konopě trhati	jeden záhon

Andreas Nypl, platu s.-jiřského 7½ gr.

svatohavelského tolíkéž.«

Podobně:

Martin Millner, **Jan Španěl**, **Václav Šubrt** (sekání obilí a trav 2 dní, žití 2 dní, vajec 30), **Matěj Koláček**, **hrnčíř**, **Jan Kheller**, **Anna Chocová**, **Michl Khun**, **Vilím Prošvicek**, **Matouš Berk**, **Adam Štup**, **Jiřík Urban**, **kovář**.

Položena jedna každá kopa grošův českých

platu stálého po	15 š. gr. č.
platu běžného po	7½ š. gr. č.
slepice po	2 gr.
den konopí trhati po	1 gr.
den roboty ženní a sekání trav po	2 gr.
vajec 1 kopa za	4 gr.
dědin 4½ lánu 72 provazce, lán v	100 š. gr. č.
luk 22 provazců v	22 š. 54 gr. 6 d., vše č.

Stalo se toto odhadání ku pravému právu dědickému Anně Salomeně Harantové, rozené z Hořovic, na Pece a Vildštejně toliko v úrocích podle sněmovního sňesení, které se stalo léta pominulého 1619. Poněvadž sumy hlavní exukcí právní

zastavena jest v	472 š. 30 g.
v škodách a nákladích v	158 š. 40 g vše č.

a to pro nedostí učinění nálezů na soudu nejvyššího purkrabství pražského mezi touž Salomenou Harantovou rozenou z Hořovic s jedně a touž Kateřinou Valdštejnovou rozenou Berkovnou z Dubé a z Lipého s strany druhé. Tak, jak relaci od téhož úřadu k dskám zemským vzatá, po ní úmluva, zvod a další právo vedení to vše v sobě šířejí obsahuje a zavírá. V. t. ú. a k.«

Z dalších intabulací vypisujeme údaje jenom nejpodstatnější a pro rodopisce nejzajímavější.

140 G 16. (Léta 1620 v sobotu po sv. Havle). Odhad dědin a dědictví **Adama Materny z Květnice a na Přítoce** ve vsi

BYLANECH (u Kutné Hory), totiž dvory kmetci, na nichž sedí: Michal Michálek, Pavel Matějů, Václav Matějů, Jíra Duchků a Havel Bříza.

140 L II. L. P. 1622 v pondělí po sv. Diviši. Odhad d. a d. někdy **Ludmily Karlové z Bukovan** na Suchomastech a Voseku, jichž na tento čas Petr mladší z Ríčan a na Voseku v držení a užívání zůstává, totiž ves

BUŠOVICE (u Rokycan), dvory kmetci, na kterýchž sedí: Jiřík Stružka, Pavel Čabek (C-?), Staněk Novák, Matěj Vlk, Jan Stružka, Adam Rada, Jíra Šíp, Filip Kříž, Jakub Záhlava, Václav Kaliváš, Matouš David,

141 N 2-4. L. 1624 v středu po neděli Misericordias. Odhad d. a d. **Adama Škopka z Bílých Otradovicích** a na Doubravici nad Úpou, totiž ves celou, řečenou

DOUBRAVICI s dv. km., na kterýchžto sedí: Jíra Karásek, Marta, vdova, Jiřík Kvost, Kryštof Fryz, Marta Tomášová, Andres Fryz, Jan Štok.

Ves **PODVESELICE** (též Veselice u Nového Města n. Met.): Václav Barták, krčmář, Mikuláš Žák, Petr Hluchej, Jíra Kovář chalupník, Kryštof Čapka chalupník.

Ves **JESENICE** (u České Skalice): Anna Bruncvíčka, Jíra Kopecký, chalupník.

142 E 5-13. L. P. 1625 v pondělí po památce Rozeslání sv. apoštola sv. Odhad d. a d. **Anny Kateriny**, na onen čas Kaplířové a již nyní **Ullrstorfové**, rozené **Hrzánky z Harasova a na Pottnstejně**:

Městečko **POTTNSTEJNEK** (Potštýn, Potštejn, Potenštejn, něm. Potenstein, u Kostelce nad Orlicí): Jiřík Zábrodský, Jan Rybář, Jan Novotnej, Jan Kašparů, Václav Krčmář, Pavel Boháč, Martin Diblíšek, Jiřík Šafář, Martin Voženílek, Mikuláš Vysmažilů, Martin Krejčí, Jindra Rezník, Jan Jarník, Václav Vaněček, Jan Drštka, Jan Kunař, Martin Zelený.

Ves **ZÁMĚLY** (u Potštýna na Kostelecku): Petr Peterka, Martin Hlaváč, Václav Šimerka, Martin Dušek, Jan Komínek, Jakub Novotný, Kateřina Nezmeškalová, Jan Babka, Martin Filipů, Václav Vojtěch, Jan Vojtěchů, Marek na Mníšku (Námišků ?), Václav Pavliků, Václav Vyšvaril, Martin Pavliků, Václav Frydrychů, Martin Čabalka (C-?), Václav Varhů, Jakub Blažek, Jan Václavskej, Martin Petříčků.

Ves **SOPOTNICE** (u Ústí nad Orlicí): Václav Jiskra, Martin Petrů, Jan Falků, Jan Matoušů, Tomáš Pípa, Jan Špičků, Václav Homoláčů, Jiřík Drtík, Adam Kosteinský, Václav Krčmář, Václav od branky, Václav Karásek, Jakub Martinů, Matěj Nejedlej, Mach Starýho, Jan Břaněta, Václav Kroupa, Jan Karásků, Jakub Ryšan, Matěj Doležal, Jan Vašátko, Jan Nováček, Matouš Tkadlík, grunt Smolíkovský, Jíra Hrubej, Jiřík Hlavatěj, grunt Brhlů, Janek Bilej, Jan Šimerka, Matěj Smetánka, Václav Král, Jan Blažků, Jan Zelenka, Jiřík Děravec, Jan Kopáč, Martin Pavlišků, Jiřík Vašáku, Vondra Kosinů, Martin Baloun, Jiřík Kovář, Václav Jakubec, Jíra Novotnej, Jiřík Papež, Adam Šoustek, Jan Dostal (Dostál ?), Mach Janečků, Jan Kosina, Jiřík Janečků, Jan Kroupa, Jíra Dvořák na skále, Vaňej z Český Rybný (u Žamberka), poddanej pána z Bubna.

BRNÁ (u Potštýna na Kostelecku): Vavřinec Hlaváč.

142 H 2. L. 1626 v pondělí po památce sv. Trojice. Odhad d. a d. **Saloměna na onen čas Gerštorfově**, potom Bordoňové a již nyní z Nassau, rozené z Rejbiec, totižto ves:

VOSOV (Osov) VELIKÝ (u Hořovic): Dobíáš Šalanský, Jíra Kočí, Jakub Volák, Martin Horák, Linhart Holej, Martin Macháček, Václav Kalous, Matěj Vackovic, Václav Sládek, Jan Šalanský (krčmář).

OSOVEC (Osov Malý, u Hořovic): Frydrych Hora, Václav Kačírek, Kryštof Krejčí.

BĚŠTÍN (u Hostomic na Hořovicku): Pavel Běštinský, Mikuláš Jíravka-Holej, Tůma Běš(t)inský, grunt Prokopa Běš(t)inského, chalupa Petra Černýho.

142 H 27. L. P. 1626 ve čtvrtek po sv. Vavřinci. Odhad d. a d. Joachyma Novohradského z Kolovrat na Vintrberce a Drslavicích:

Město VINTRBERK (Vimperk, Vimberk, něm. Winterberg): Vit Čerwenka, Andres Setlich (Schädlich?), Matěj Hutman (Hüttemann?), Jiří Setlých (Schädlich?), Martin Zíkl, Václav Voskovský, Rehoř Pokorný, dum Kunšovský, Tomáš Netolický, Lorenc Hutman, Mikuláš Světelský, Petr Stránský, Tomáš Hutman, Václav Kasejovský, Prokop Zepl, Pavel Petr Hanzl, Jan Kropacius, dům Hejtmánovský, dům Rulánkovský, Sebestyán Honus, Vondra Rabický, Vondra Peksídr, Vondra Kolář, dům Sichanzlovský, Kašpar Judl, Ondřej Hruběš, Krystl Bakupour (Backenbart?), Jira Rabický, Bílková, domek branný, Matěj Prejn, Pavel Kuřátko, Hons Pehem, Lorenc Tkadlec, Martin Milperkar (Mühlberger?), Hons Zedník, Štefan Čech, Kašpar Hes, Jakub Šmidhauzl, dům Chrtovský, Kateřina Turková, Jiřík Koza, Jiří Bišof (Bischof?), Václav Kasejovský, Peksažderová, rathaus, Simon Kalivoda, Jiří Turek, Jan Rybák, Prokop Koželuh, Jiří Milpergár, Waisnburkarka, Hons Zámečník, Kryštof Frygl, Hanzl v ulici, Štěpán Thodius, Bartl Kolář, Andreas Sakso, lazebník z lázní, Martin Bavorovský, Volf Khospour, Bartl Vodák, Baicar Truhlár, dům Ručníkářovský, dům Zahradníkovský, Šebesta Řezník, Ambrož Zedník, dům Pohanovský, Matěj Miłergár, Jiří Pekař, Jan Kopšanský, Jan Myslivec, »Na kra(j)nich«, Jan Kotemrl, Andreas Long, Michal Sládeček, Blažej Kovář, Jira Janousků, Matěj Nosek, Kryštof Liška, Jiřík Frk, Matěj Sedlář, Jakub Zablatský (Zá-?), Ambrož Pibr, Šimon Chrásťanský, dům Petra Hanzlova, Matouš Sokol, Kašpar Sobař, Hanzl u špitála, Marta Frková, Martin Ciper, Jokal Klaczi, Bartoš Drakcler (Drechsler?), domek Vokáčovského, Pavel Liška, Filip Forman, Khesl Moger (-j-?), kovář, Václav Kovář, Prokeš Kovář, Kaspourka.

NA PŘEDMĚSTÍ: Nožíř u brány, Jan Kankrle, Lukeš Pekař, Šimek Kovář, Matěj Sytr, Bastl Pekař, Matěj Kankrle, Bartošová Rezníková (Bartošová, rezníková?), Marta Frková, Jiří Nechtl, cech tkalcovský, Štefan Šrekseisn, Kašpar Krejčí, Melicharová, Jiřík Božan, Vondra Koželuh, Honz Kovář, Svobodová, Vit Kolář, Šmek Pratlová, dům Janka Myslivce, Havel Čipera, domek Moravčík, barvíř pláten (Barvíř?), Kříž Souček, Řiha Mlynář, Lorenc Sytr, Zikmund Jedlička, Mandaléna Slavíková, Jan Patrle, Adam Prihl (Brühl?), Kylián Pekař, Petr Krejčí, Jira na mostě, Jan Roubal, Jan Hoštík, Matěj Čipera, Faitlová, krejčová, Šimon Rypl, Eliáš Kuřátko, Šimon Tkadlec, Markyta Honusová.

142 I 8. L. P. 1626 v pondělí po památkce Stětí sv. Jana. Odhad d. a d. někdy Jana staršího Straníka z Kopidlna a na Studénce, to, co po předešlém odhadu léta 1606 v outerý po neděli Exaudi vykonaným neodhadanýho zůstalo, totižto ve vsi

STUDÉNCE (STUDENEC u Jilemnice): Šimon Kovář, Pavel Hašek, Jan Hnátek, Václav Kubiček, (Krčemy ve vsi Studenci tři, v nich se nešenkuje a prázdné zůstávají.)

142 J 9. 1626 ve čtvrtek po sv. Jilji. Odhad d. a d. Anny Kateřiny, na onen čas Kapličové a již nyní Ullersdorfové, rozené Hrzánky z Harasova a na Pottnštejně a Kostelci nad Vorlici:

Mlejn pod městem Kostelcem nad Vorlicí, mlejn malej, slove »Nožířovskéj«, mlejn, slove »Podhorní«, s pilou, mlejn »Kozoderský« (Kozodry, osada u Kostelce n. O.).

(Pokračování příště.)

PhDr Ladislav Hosák:

Příspěvek k rodopisu moravské šlechty z knih půhonů brněnských a olomouckých.

(*Pokračování*)

Z OJNIC: 1511 Marketa, provdaná z Kostelce; její syn Jan z Kostelce (PO 47, 44).

Z OLBRAMIC: Ludmila, viz z Hořic.

Z OLDŘIŠOVA OTÍK: 1593 sirotek po Janovi na Svanově (PB 40, 110).

Z OLEŠNICKÝ GEDEON: 1544 Jan, Jiřík a Johanka, souroz. vlastní a děti neb. Kunky z Pěnčina (PB 39, 110). — 1573 sirotci po Vilímovi, z nichž se r. 1584 jmenuje Bernart (PO 54, 168 a 310). — 1585 a 1586 sirotci (mezi nimi Barbora) po Hanuši, bratru Gedeona Gedeona z Olešnický, a jeho manželce Alině Morkovské ze Zástrizl (PB 40, 5, 8 a 9). — 1604 Jaroš, syn. neb. Hanuše (PB 40, 233).

Z OLŠAN PAVLÁT: 1609 a 1613 sirotci po Vojtěchovi (PB 40, 264 a 327); z nich se jmenuje r. 1616 Mikuláš (PB 40, 357).

Z OLŠAN POTUČEK: 1595 sirotci po Martinovi na svob. dvoře v Trouboušanech (PB 40, 157).

Z OPATOVA KOBÍK: 1545 neb. Jiřík, jehož sestra Eliška byla provdána nejprve za Kokorského z Kokor, pak za Jindřicha Havíře z Vážan (PB 39, 116). — Alžběta, viz z Bartoděj; Eliška, viz z Kokor a z Vážan; Kateřina, viz ze Sezenic; Marketa, viz z Víckova.

Z OPERSTORFU: Frídrich hr. z Operstorfu zemřel r. 1637 (PB 41, 372). — Zuzana, viz z Choltic.

Z OPOLÍ KUČOVSKÝ: 1585 sirotci po Janovi (PB 40, 5). — Anna, viz z Kotulina; Kateřina, viz z Pozdětina.

Z OSEČAN OSEČANSKÝ: 1542 Vilém a Oldřich táhnou proti Turkům (PB 39, 79). — Johanka, viz z Hodějova; Kateřina, viz z Hodic; Marketa, viz z Hodic.

Z OSEČKA OSECKÝ: 1609 sirotci po Václavovi na svob. dvoře v Polance, jehož bratr Jan ještě žil (PB 40, 266).

Z OSIN OSINSKÝ: 1612 sirotci po Jaroslavu Venšíkovi na svob. dvoře v Otradicích (PB 40, 304). — 1613 Alina Polcarka z Parařova, vdova po Jaroslavu Venšíkovi (PB 40, 313). — 1631 Žofie, dcera neb. Jaroslava Venšíka (PB 41, 137).

Z OTMUTU ŠILHAN: 1544 bratři Mikuláš a Václav (PB 39, 111). — 1547 Mikuláš a Václav, synové neb. Jiříka (PB 39, 130).

Z OTOPACHU PFEFERKORN: 1590 sirotci po Hendrychovi (PB 40, 51). — 1591 vdova Salomena Balovna z Aurachu a sirotci po Jindřichovi (PB 40, 79). — 1602 Václav, syn neb. Hendrycha (PB 40, 209). — 1631 Hendrych, syn od let téžce nemocného Jiřího (PB 41, 164). — 1631 Jindřich Wolf a Albrecht, synové Jiřího, z nichž Jindřich Wolf se oženil 1631 s Annou Marií Želeckou z Počenic; 1636 Jiří a Jindřich Wolf byli již mrtví, kdežto Albrecht a Anna Marie ještě žili (PB 41, 285). — 1637 připomínají se mimo jmenované děti ještě třetí syn u jesuitů a jedna dcera (PB 41, 327).

Z OUJEZDCE ODKOLEK: Bohunka, viz z Prusinovic; Eliška viz z Rozseče; Marketa, viz z Gegeľné.

Z OUPOLENA GOLIOVSKÝ: 1565 sirotek po Jetřichovi (PO 45, 99). — 1573 Jan, syn neb. Jetřicha (PO 45, 189). — 1595 vdova Maruše Grosová z Grošendorfu a sirotci po Janovi (PB 40, 156).

Z PAČLAVIC PACÁK: 1549 sirotci po Janovi, jehož bratr Filip ještě žil (PB 39, 161; PO 48, 158). — 1553 neb. Filip (PB 39, 216). — 1567 Hynek, syn. neb. Jana (PO 45, 108). — 1568 Petr, syn neb. Filipa (PO 45, 124). — 1585 vdova Maruše Janaurka ze Strachnova a sirotci po Petrovi (PB 40, 4). — 1586 Kateřina, sirotek po Janu Vidlákovici z Pačlavic (PB 40, 8).

Z PĀLOVIC ČELOUD: 1548 Estera, dcera po Hynkovi Jankovském z Vlašimě, byla zamluvena k sňatku Jiříku Čeloudovi (PB 39, 146). — 1581 vdova Eliška ze Zástrizl a sirotci po Václavovi, jehož bratr Jan ještě žil (PO 45, 287). — Kunka, viz z Písnice.

Z PARAROVA POLCAR: 1585 vdova Kateřina Bořická z Hostovic a sirotci po Jiříkovi, jehož bratr Pavel ještě žil (PB 40, 3; PO 45, 318; 46, 83). — 1596 sirotci po Jiříkovi, z nichž jeden slul Jetřich (PB 40, 165). — 1618 neb. Alina, viz z Osin (PB 40, 374).

Z PASAUNU A LOKTE HR. ŠLIK: Anna Marie, viz z Žerotína.

Z PAVLOVIC PAVLOVSKÝ: 1626 sirotci po Stanislavovi a jeho manželce Anně Podštátské z Prusinovic na Žádlovicech (PB 40, 400); byli to 1640 Jan Štastný, Václav Jiří a Petr Štastný (PB 41, 435). Zuzana byla již 1611 mrtva; viz z Slavíkovic (PB 40, 289). — Anna viz z Kokor.

Z PĚNČIC OTÍK: 1562 neb. Hynek (PO 45, 70). — 1564 Hynkův syn Jan (PO 45, 87). — 1592 sirotci po Janovi (PB 40, 102). — 1597 sirotci po Václavovi (PB 40, 173).

Z PĚNČINA DRAHANOVSKÝ: 1569 sirotci po Jindřichovi (PO 45, 137). — 1573 bratři Burian a neb. Jindřich, po němž zůstali sirotci (PO 45, 178). — 1579 sirotek po Bohuslavovi a neb. Elišce Přepyské z Rychnburka (PO 45, 257). — 1590 Jindřich Antonín, syn neb. Jindřicha (PB 40, 62). — 1612 Anna, sirotek po Janovi (PB 40, 300). — 1612 vdova Krystyna Kapounka ze Svojkova a sirotek po Bohuslavovi na dvoře v Slatinách (na gruntech kláštera Hradiska) a na svob. dvoře ve Vícově (PB 40, 304). — 1617 bratři vlastní Jaroslav, Bedřich, Bernart a neb. Jindřich; sirotek po Jindřichovi na svob. domě v Kostelci nad Romží (PB 40, 359). — 1631 vdova Johanka Františka Martinkovská z Rozseče a sirotci po Jaroslavovi, jehož bratr Bedřich ještě žil (PB 41, 115). — 1635 Jaroslav Bedřich, syn Bedřicha (PB 41, 241). — 1636 Jindřich Štastný, syn neb. Jindřicha (PB 41, 266).

Z PERGU PERGAR: 1548 Bohuslav, jeho manželka Marketa Škrhová z Petrovic (PB 39, 150). — 1593 Jan, jeho syn Mikuláš (PB 40, 118).

Z PĚRKOVKA SYRAKOVSKÝ: 1573 Ctibor, jeho manželka Alina z Víckova (PO 45, 186).

Z PERNŠTEJNA: 1564 Hedvika, sirotek po Vojtěchovi (PO 45, 86). Bohunka, viz z Boskovic

Z PETRKOS PETRKOSKÝ: 1545 Stanislav, úředník na Kvasicích (PB 29, 118).

Z PETRKOVA CETLIC: 1595 a 1596 vdova Salomena Hostakovská z Arklebic a sirotci po Hendrychovi na svob. dvoře v Račeřovicích (PB 40, 146 a 166).

Z PETROVCE BERÁNEK: 1565 Jan, jeho manželka Johanka z Vranova (PO 45, 96).

Z PETROVCE VIŠNOVSKÝ: 1550 Melichar (hluchoněmý) a jiní sirotci po neb. Joštovi (PB 39, 183; PO 48, 169). — 1557 sestry Marketa a Ludmila (PB 39, 197). — 1560-72 Mariána, sirotek po Jiříkovi, viz i z Borové (PO 45, 40, 95, 133 a 158). — 1569 Anyška, dcera po neb. Jindřichovi, viz též z Čechtína (PO 45, 133). — Anna, viz z Lipna.

Z PETROVIC PETROVSKÝ: 1555 sirotci po Bohuslavovi na domě v Třebiči, jehož dcera Anna byla manželkou Jana Březnického z Náchoda (PO 48, 219). — 1563 Anna, manželka Fridricha Bavora, a N., děti neb. Bohuslava (PO 45, 81).

Z PETROVIC ŠKRHA: 1548 a 1552 sirotci po Janovi, z nichž Mar-

keta byla provdána z Bohuslava Perkara z Perku (PO 48, 185; PB 39, 150).

Z PETŘVALDU PETŘVALDSKÝ: 1636 Anna Barbora, dcera neb. Jiříka Kobylky z Kobylího, provdaná Petřvaldská (PB 41, 276). — Alina, viz z Mukoděl; Mandalena, viz z Vsi Staré.

Z PILHU PILAR: 1584 vdova Kateřina z Landeka a sirotci po Martinovi, jehož bratr Matěj byl ještě živ (PO 45, 312).

Z PÍSNICE LAZICKÝ: 1591 vdova Kunka Čeloudová z Pálovic a sirotci po Janovi (PB 40, 88).

Z PLOŠTÍŠT ZACHAŘ: Kunka, viz z Honbic.

Z POČENIC ŽELECKÝ: Anna Marie, viz z Otopachu.

Z POČEPIC DIVÚČEK: 1511 Václav; jeho dcera Mandalena byla provdána za Bohuše z Čechtína (PO 47, 67). — Apolonie, viz z Dírného a z Náchoda.

Z PODMANÍNA PODMANÍNSKÝ: 1559 Johanka z Lomnice, dcera Adama z Lomnice a vdova po Rafaelovi z Podmanína (PO 45, 35).

Z PODOLÍ: Alžběta, viz z Vody Dobré.

Z POHNÁNÍ: Marketa, viz z Náchoda

Z POLANKY BOŠOVSKÝ: 1543 sirotci po Václavovi (PB 39, 98; PO 48, 86). — 1554 Vilém, jeho manželka Anastasie ze Svojkova (PB 39, 231; PO 48, 207). — 1555 Petr, jeho syn Aleš (PB 39, 238; PO 48, 212). — 1570 sestry vlastní Bohunka a Dorota (PO 45, 145). — 1576 Mikuláš, jeho manželka Kateřina Stojanka z Přestavlk (PO 45, 216). — 1578 sirotci po Kryštofovi (PO 45, 248 a 278). — 1583 Alžběta Bavorinská z Bavoryně, vdova po Janovi (PO 45, 303). — 1586 sirotek po Bartolomějovi (PB 40, 16). — 1586 Johanka Ořechovská z Honbic, vdova po Bartolomějovi (PB 40, 17). — 1589 sirotci po Janovi na Lovčicích (PB 40, 49). — 1590 Petr, sirotek po Janovi (PB 40, 66). — 1592 sirotci (dcera Alina) po Ondřejovi, jehož bratrem žijícím byl Bohuslav (PB 40, 106). — 1594 Petr, syn neb Jana (PB 40, 142). — 1600 vdova Barbora Šterzová z Celtenberku a sirotci po Alšovi (PB 40, 197). — 1604 Jetřich, syn neb. Bartoloměje (PB 40, 233). — 1631 sirotek po Petrovi (PB 41, 119). — 1634 byl týž sirotek již mrtev (PB 41, 212). — Eliška, viz z Malovar; Kunka, viz z Čízova.

Z POLKOVIC POLKOVSKÝ: 1591 Jan na svob. dvoře v Polkovicích (PB 40, 83).

Z POPŮVEK HERULT: 1555 Lorenc, sirotek po Janovi (PB 39, 240). — 1585 sirotek po Lorencovi (PB 40, 6). — Anna, viz z Maloměřic; Marketa, viz z Rychenburka a z Vidbachu.

Z POSADOVA POSADOVSKÝ: 1533 Kašpar, jeho manželka Anna z Vidbachu (PO 47, 181). — 1547 Anna z Vidbachu, vdova po Kašparovi (PB 39, 132; PO 48, 119).

Z POŠNY HROCH: 1549 Maruše a Ludmila, dcery Anny z Pošny (PB 39, 161; PO 48, 149). — 1551 Bohunka, neb. Mariana a neb. Ondřej, sourozenci vlastní (PB 39, 197; PO 48, 180).

Z POTNŠTEJNA ŽAMPACH: 1511 Jan, jeho syn Václav (PO 47, 65). — Adam Štastný se oženil před r. 1613 s Esterou ze Zvole (PB 40, 321). — Alena, viz z Miličína; Žofie, viz z Kácova.

Z POZDĚTINA NOVODVORSKÝ: 1597 sirotci po Pavlovi na domě v Židlochovicích (PB 40, 171).

Z POZDĚTINA SKŘÍČKOVSKÝ: 1614 sirotci po Janovi na domě ve Strážnicí; Kateřina Kučovská z Opoli, vdova po též Janovi (PB 40, 339). — 1640 bratři vl. Jiří a Jan (PB 41, 431).

Z PREYZINGU PETYNGAR: Kateřina, viz z Bořitova.

Z PRUDIC ŠPETLE: 1604 sirotek po Jiříkovi (PB 40, 221 a 228). — 1613 Eliška, sirotek po Jiříkovi (PB 40, 326).

Z PRUSINOVIC PODŠTATSKÝ: 1529 Jan má za manželku dceru Oldřicha z Kostelce (PO 47, 158). — 1535 Prokop, Vaněk, Jan, Hynek, Vaněk ml., Tas, Mladota a jiní bratři mladší, let nemající, synové neb. Jetřicha (PB 39, 2). — 1538 Prokop, jeho manželka Kateřina Kropáčka z Nevědomí (PB 39, 30). — 1539 Barbora ze Zvole, vdova po Janovi; jejich

dcera Kateřina (PB 39, 33). — 1554 Václav st., jeho manželka Bohunka z Víckova (PB 39, 234). — 1557 vdova Johanka z Božejovic a sirotci po Mladotovi (PO 45, 14). — 1557 sirotci po Jetřichovi (PO 45, 15). — 1559 sirotci po Albrechtovi (PO 45, 37). — 1561 Diviš, syn neb. Mladoty (PO 45, 56). — 1562 vdova Voršila Pražmová z Bilkova a sirot. po Jetřichovi; sirotci po Hynkovi (PO 45, 71). — 1563 Jetřich, sirotek po Václavovi st. (PO 45, 80). — 1563 sirotci po Albrechtovi a jeho manželce Ofce Krčmové z Koněpas (PO 45, 84). — 1568 Anna, dcera neb. Václava (PO 45, 120). — 1570 Jan a Mladota, syni neb. Žibrida (PO 45, 146). — 1570 Žibrid na Počenicech, jeho manželka Alžběta Boboluská z Bobolusk (PO 45, 148). — 1571 sirotci po Jetřichovi st. (PO 45, 157). — 1573 Václav, syn neb. Albrechta (PO 45, 180). — 1573 Aleš, jeho manželka Kunika z Korotína (PO 45, 183). — 1574 Václav st., jeho syn Jindřich ml. (PO 45, 201). — 1575 dcera neb. Jetřicha st. na Rockytnici (PO 45, 207). — 1585 Anna, dcera neb. Jetřicha (PO 45, 319). — 1586 Barbora, dcera neb. Jana a manželka Václava Nekše z Landeka (PB 40, 14). — 1586 Anežka Buchlovická z Domamyslic měla syny Václava a Bernarta Podštatské (PB 40, 21). — 1588 vdova Kateřina Hájovská z Háje a sirotci po Petrovi (PB 40, 37). — 1589 Anna, dcera Václava (PB 40, 41). — 1589 Jan, syn neb. Prokopa (PB 40, 48). — 1591 sirotci po Divišovi a jeho manželce Regině Laryšové ze Lhoty, z nichž nejstarší Bohunka (PB 40, 82). — 1610 Aleš, sirotek po Petrovi a Kateřině Hájovské z Háje (PB 40, 276). — 1610 sourozenci Alina, Ludmila (viz z Chobyně) a Aleš; o Alšovi se nevědělo od 18 let, je-li živ (PB 40, 276). — 1611 vdova Bohunka Odkolkovna z Oujezdce a sirotek po Jetřichovi, jehož bratr slul Kryštof Karel (PB 40, 288 a 338). — 1628 Andělina Magelona, dcera neb. Jetřicha (PB 40, 428). — Anna, viz z Choltic a z Pavlovic; Barbora, viz z Landeka.

Z PRUSKÉHO PRUSKÝ: 1590 Rafael a Jan, synové neb. Benedikta Literáta z Pruského, který byl králem Ludvíkem povýšen na rytíře a přijat mezi rytířstvo stolice trenčanské (PB 40, 63). — 1593 sirotci po Rafaelovi (PB 40, 117). — 1598 Joachym, syn neb. Rafaele (PB 40, 184).

Z PŘEDMOSTÍ PŮHONČÍ: Martin zemřel o Vánocích 1637 a zanechal tři syny (PB 41, 346). — Týž Martin se oženil r. 1629 s Ludmilou Pilkarovou, zanechal tuto jako vdovu a syny Matyáše Ladislava, Martina a Matouše Fridericha (PB 41, 369).

Z PŘESTAVLK STOJAN: 1545 Jiřík, jeho syn Petr (PB 39, 121). — Kateřina, viz z Polanky.

Z PTENÍ LHOTSKÝ: 1547 bratři Václav a Vratislav (PB 39, 133). — 1571 sirotci po Zdeňkovi (PB 45, 155). — 1573 bratři Jan a neb. Zdeněk (PO 45, 192). — 1578 Prokop, syn neb. Zdeňka (PO 45, 240). — 1578 sirotci po Jetřichovi (PO 45, 241). — 1579 Vratislav, syn neb. Jetřicha (PO 45, 262). — 1601 vdova Eliška Falkenhaynová z Glosku a sirotci po Václavovi na svob. mlýně v Komíně (PB 40, 204). — 1604 Mandalena, dcera neb. Václava (PB 40, 221); viz z Soběk. — 1615 vdova Barbora Skříšovská z Třečkovic a sirotci po Janovi (PB 40, 352).

Z PUKLIC HORDAR: 1551 Vít a jiní sirotci po Francovi (PB 39, 190; PO 48, 175). — 1590 Apolonie, dcera neb. Pavla (PB 40, 57). — 1595 vdova Kateřina Čižovská z Čižova a sirotci po Vitovi; vdova Maruše Radkovcová z Mírovic a sirotci po Vitovi synu Janovi (PB 40, 155). — 1614 Vít, sirotek po Janovi (PB 40, 341). — 1628 vdova Anna Marie Koňaska z Vydří a sirotci po Vítovi (PB 41, 2).

Z PULCZENŠTEJNA HOLCZAUER: 1589 Voršila Šeindorfová, vdova a sirotci po Alexandrovi (PB 40, 47). — 1590 sourozenci vlastní neb. Kašpar, Maruše, Krystyna a Barbora, sirotci po Alexandrovi (PB 40, 58).

Z PUYSBRUNU JAGER: 1595 Jan Kryštof a neb. Jan, po němž zůstal sirotek, souroz. vlastní (PB 40, 145).

Z RACLAVIC VIDLÁK: 1565 Bartoloměj, jeho syn Jan (PO 45, 101).

Z RADOSTÍNA MICHEK: 1553 a 1556 sirotci po neb. Petrovi (PB 39, 217; PO 45, 6; 48, 195). — 1558 Mikuláš prohlášen dospělým (PO 45, 29). — 1573 bratři vl. Jan a Jakub (PO 45, 189).

Z RADOTIC OWNAR: 1542 neb. Jan (PO 48, 66).

Z RAŠKOVIC VEJHORSKÝ: Dorota, viz z Puklic.

Z RAYCHENŠTORFU KUČAR: 1542 děti a vdova Marketa po Kryštofovi (PO 48, 66).

Z REPTU VROCHYNĚ: 1609 vdova Kateřina Myšková z Žlunic a sirotci po Mikulášovi na svob. purkrechté v Našiměřicích a dvoře v Jiřicích (PB 40, 253). — 1615 sirotci po Mikulášovi (PB 40, 353). — 1625 Adam, nejstarší syn neb. Mikuláše (PB 40, 385). — Eva, viz z Čížova; Kateřina, viz z Jeleni.

Z REYCZEN POYGAR: Johanka, viz z Šaratic.

Z REYDICHU MALAŠKA: 1609 sirotek po Jiříkovi na domech v Olovouci a Šternberku; Jiříkův bratr vl. Jan byl živ (PB 40, 257). — 1615 Jiřík, syn neb. Jiříka, na Sukolomi a domě v Šternberce (PB 40, 351).

Z REYCHENBACHU REYCHENBACH: 1610 vdova Mariana Longenová z Vandryc a sirotek po Šebestiánovi na dvoře v Útěchově na panství třebovském a dvou mlýnech; Šebestiánův bratr Henrych byl živ (PB 40, 277). — 1614 Anna Marie, sirotek o Šebestiánovi (PB 40, 333).

Z REYTHOFU ROSTAUSCHER: 1609 sirotci po Zikmundovi (PB 40, 250). — Anna, viz ze Zavádky.

Z ROGOVÁ ROGOVSKÝ: 1609 sirotci po Jakubovi (PB 40, 249).

Z ROKYTNÍKA OSTROMĚŘSKÝ: Eliška, viz z Domamyslic.

Z ROLTMANSDORFU: Estera, viz z Vrchlesu.

Z ROTÁLU: Barbora, viz z Kynšperka.

Z ROUDNÉ REJSEK: 1553 Zikmund, jeho manželka Johanka ze Zdeňna (PB 39, 223; PO 48, 200). — 1568 sirotek po Václavovi (PO 45, 134).

Z ROUDNICE MORAVICKÝ: 1542 Anna, dcera Jindřicha (PO 48, 70; PB 39, 82).

Z ROUPOVÁ: Sybila, viz z Náchoda.

Z ROZSEČE MARTINOVSKÝ: 1578 Jan, jeho syn Jiřík (PO 45, 245). — 1600 Anna, sirotek, a Eliška Morkovská ze Zástrizl, vdova po Zdeňkovi (PB 40, 199). — 1610 Johanka Horecká z Horky, vdova, a sirotek po Jiřím, jehož bratr Adam byl ještě živ (PB 40, 283). — 1613 tiž sirotci a vdova (PB 40, 323). — 1625 Apolonie, dcera Jiřího, byla provdána za Lhotského z Ptení (PB 40, 384). — 1627 sirotek po Zikmundu a jeho manželce Elišce Odkolkové z Oujezdce (PB 40, 422). — 1631 vdova Kateřina Šarovcová z Šarova a sirotek po Jiříkovi na Hradisku (PB 41, 93). — 1631 Judita, sirotek po Zikmundovi a neb. Elišce Odkolkové z Oujezdce (PB 41, 158). — Anna Marie, viz z Šarova; Eliška Veronika, viz z Kobylího; Johanka, viz z Pěnčína; Eva, viz z Kars.

Z ROZTROPIC BOŘEK: 1599 sirotek po Zikmundovi na svob. dvoře v Kloboucích (PB 40, 193). — 1614 Anna Marketa, sirotek po Zikmundovi (PB 40, 345).

Z ROŽMITÁLU A BLATNÉ LEV: 1592 Maximilian, jeho manželka Mandalena z Vlčí Hory (PO 46, 66). — 1641 Kašpar Melichar Baltazar, syn neb. Zdeňka Františka (PB 41, 468).

Z RUSSHOFU RUCZINGAR: 1560 Volf, jeho manželka Johanka z Nové Vsi (PO 45, 42). — 1602 sirotci po Maruši Ruczingarce (PB 40, 216). — Kateřina, viz z Hřivic.

Z RYBENSKA HUMPOLECKÝ: 1567 vdova Alina Nedvědická z Jakubčovic a sirotci po Kryštofovi (PO 45, 109). — 1584 sourozenci vlastní Václav, neb. Justina a neb. Johanka (PO 45, 313.) — 1593 neb. Johanka a žijící Justina, sestry vlastní, z nichž prvá byla matkou Kateřiny a Johanky Vojenických z Vojenic (PB 40, 112). — Ludmila, viz z Longrnu.

Z RYBÍHO HAVRÁNEK: 1562 Regina, Kateřina a Alina, dcery neb. Václava (PO 45, 64). — 1563 vdova Anna z Manova a sirotci po Václavovi (PO 45, 79). — 1572 Kateřina a její sestra, děti neb. Václava (PO 45, 162).

(Pokračování příště.)

DROBNÉ ČLÁNKY.

Ing. Václav Oliverius:

O původu rodového jména Oliverius.

Příjmení, končící na -us, -ius, vznikla ve středověku nebo v prvých stoletích novověku těmito způsoby: 1. Pouhým překladem jména českého nebo německého do latiny, jako na př. Veselý-Laetus, Pišek-Scribonius. 2. Přivšeňím latinské koncovky na české nebo německé jméno: Popel-Popelius, Komenský-Comenius, Wasmut-Wasmutius (Vašmucius), Barvitius, Korbelius. 3. Přisvojením si latinského křestního nebo volacího jména, též i z klasické latiny: Mathesius, Hilarius, Macarius, Fabricius. 4. Konečně zvolením jména fantastického (Antropius) nebo vyjadřujícího zaměstnání (Pistorius a pod.).

Do které skupiny zařaditi rodinné jméno Oliverius? Tato otázka nebyla lehká a výsledek pátrání byl překvapující¹⁾.

V latinských zemích vyskytuje se podobné jméno poměrně velmi často, na př. Olivieri, Olivarez, Olivari, Olivier, Olivera, Oliveira — většinou to jména, odvozená od slova »oliva«, částečně snad též od křestního jména anglického Oliver, Olivier (toto jméno pochází od jednoho z rytířů Karla Velikého). V knize »Deutsche Namenskunde« uvedeno je pod heslem Oliva, Oliverius: »svatí z Voršilské legendy«. Ve staročeské legendě o Bruncvíkovi vyskytuje se král Olibrius, fantastická bytost s očima vpředu i vzadu.

Na rozhraní XV. a XVI. stol. žil v Římě Oliberius, kardinál a biskup Sabinský, který 28. prosince 1500 s dalšími 18 kardinály udělil stodenní odpustky k oltáři sv. Barbory ve farním kostele sv. Bartoloměje v Plzni. Orig. pergamen je uložen v plzeňském museu a začíná slovy: Oliberius Sabinensis et Jeronymus Prenestinensis episcopi miseratione divina sacrosanctae romanae ecclesiae cardinales²⁾. Tento biskup je snad totožný s kardinálem Ulivery Caraffou, pocházejícím z knížecího rodu neapolského, o němž se zmíňuje F. Guicciardini ve své »Historii Italie«. Jiný biskup sabinský ve XIII. století se nazývá Oliverius (viz Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae). Také jinde, na př. v archivu kláštera dominikánů u sv. Jiljí v Praze jsou ve sbírce listin pergameny, vydané biskupem Oliveriem. Podle toho byla by historie jmé-

¹⁾ Srovnej Václav Davídek »Přehled vývoje českých příjmení« v knize »Česká jména osobní a rodová«, kterou právě vydala Rodopisná společnost, str. 77 a 97.

²⁾ Otisknuto ve Strnadově »Listáři král. města Plzně«.

na jednoduchá a zdálo by se, že jméno Oliverius patří do třetí skupiny latinských příjmení. Avšak podrobné pátrání zejména ve starých matrikách přivedlo mne k výsledku zcela jinému.

Jméno se v průběhu staletí měnilo. Nynější tvar je v našem rodě obvyklý teprve od začátku XIX. století (ač ojediněle se vyskytoval již dříve jako chybné psaní). Předtím užívalo se tvaru *Oliberius*; v některých větvích rodu užíval se dodnes (Nadryby v okrese píseňském). Ještě starším tvarem je *Holiberius*, vyskytující se hlavně v první polovici XVIII. století v obvodu tehdejšího plaského panství. Neodvisle od toho zjistil jsem z Kočkových »Dějin politického okresu kra'ovického« a z Podlahových »Posvátných míst královského Českého«, že koncem století XVII. žil v též kraji farář Benedikt *Holibergius*, původně řeholník kláštera plaského. Podle rukopisných dějin plaského kláštera narodil se P. Benedikt r. 1639 v Hradišti plaském. Přes rozdíl — jistě velmi malý — ve jméně pojal jsem domněnkou, že jde o příslušníka rodu.

Pátrání v Hradišti Hořejším u Plas setkalo se s neúspěchem, za to v Dolním Hradišti bylo zjištěno jméno *Holiberius* i *Holibergius* a to v matrikách u zápisů, týkajících se totožných osob. Spojitost (ba přímá posloupnost) těchto osob s našim rodem byla zjištěna nad veškeru pochybnost. Zakladatel větve břízské (Břízsko v pol. okrese kralovickém), Mikuláš *Holiberius*, přistěhoval se do Břízská právě z Dolního Hradiště. Zjištěním, že moji přímí předkové pocházeli z Dolního Hradiště, bylo prokázáno, že páter Benedikt skutečně patří do našeho rodu. Jeho křestní zápis bohužel není možno nalézti, protože matriky nesáhají tak daleko do minulosti (matriky v Kralovicích počínají rokem 1652. v Plané nad Mží rokem 1644). Podle klášterních dějin narodil se Benedikt *Holibergius*, zapsaný v pamětní knize fary kožlanské jako Benedikt *Oliberius*, jindy psaný *Hollibergius*, 20. prosince 1639; do kláštera vstoupil roku 1660, byl od r. 1665 až do r. 1676 farářem v Plané nad Mží, potom do r. 1703 v Kožlanech; pak se vrátil do kláštera plaského, kde zemřel jako senior roku 1714. Dalším pátráním v matrikách bylo zjištěno, že současně se jménem *Holiberius* a *Holibergius* bylo používáno také a dokazatelně u stejných osob jmen *Hubalius*, *Hubelius*. Na př. myslivec v Dolním Hradišti Ondřej byl psán roku 1716 jako *Holibergius*, 1718 jako *Hubalius*, 1722 *Olyberius*, 1724 opět *Hubalius*, 1726 *Holuberius*, 1752 jako *Holiberius*. Ondřejův otec Pavel byl zván kromě *Holibergius*, *Holiberius*, *Hubalius* a *Hubelius* také (a to dříve) *Hubálek*, též *Hubáček*, jeho manželka Ludmila *Hubálkova*, *Hubalova*, též psáno jenom *Pavlova*, myslivec Pavlův otec není v matrikách jmenován jinak, než pouhým Pavel, Myslivec z Dolního Hradiště.

Podle toho můžeme předpokládati, že původní rodinné jméno bylo *Hubal*, *Hubálek*, a že jméno *Holibergius* zvolil si příslušník rodu Benedikt při vstupu do kláštera, jak tehdy bývalo zvykem. Naskytá se otázka, proč se nespokojil s jednodušší transkripcí *Hubalius*, zvláště když se tohoto jména také a to v dosti dlouhém období skutečně užívalo? Na to jsem nalezl pravděpodobné vysvětlení: Mezi řeholníky v Plasích byl již jeden *Hubalius*, jménem Matyáš, o němž praví prameny, že byl z Podolí na Moravě. Ten byl sice při Benediktově vstupu již mrtev (zemřel roku 1652 v Kralovicích), ale dá se předpokládati, že Benedikt, aby se vyhnul

možnému omylu, nebo snad i z pietu k zemřelému, zvolil si jméno jiné; při tom nyní jest těžko pátrati po motivu, který ho vedl ke jménu Holibergius. Je pozoruhodné, že s ním a po něm byli tak nazváni též rodoví příslušníci současní i pozdější.

Celkem byl tedy vývoj jména takový: Hubal, Hubálek, Hubáček — do r. 1706; Hubalius, Hubelius — 1697 až 1724, ale i 1742; Holibergius — 1706 až 1740; Holiberius — 1705 až 1782; Oliberius — od r. 1742 až dosud; Oliverius — po prvé r. 1778, v přímé řadě od r. 1808 posud. Oba poslední tvary udržely se podnes; jméno Oliberius zejména u větve nadrybské, kde se rod udržel na jednom místě 250 let. Dosud v této obci jest asi 10 rodin toho jména, a odtud rozšířili se členové po celém kraji, také v Plzni a okolí. V Dolním Hradišti rod vytrval skoro do konce XVIII. století; odtud stěhovali se rodoví příslušníci na všechny strany. Ti Kralovičtí, Radničtí, Třebnušští užívají jména Oliverius.

Na konec pověst, která se udržovala v nadrybské větvi. Podle ní byl prý zakladatelem rodu francouzský válečný zajatec, kterého plaský klášter kdysi dosadil až sem jako rybáka a převozníka. Pověst zřejmě vznikla z potřeby vysvětliti původ jména; matriky svědčí neklamně, že na pověsti není nic pravdivého, nýbrž že jde o rod či lépe o zakladatele patrimonijního rodového jména nepochyběně zcela českého (Hubálek), ale a až pozdějším časem s příjmením zlatiněným; rod ovšem stále a podnes zůstal českým.

Dr h. c. Ing. Theodor Mokrý:

Moji předkové v Netolicích.

**Nejstarší předkové, jichž přesný den a rok narození
jest třeba ještě zjistiti:**

1. Vít: narozen kolem r. 1550, kožišník v Soběslavi. Uvádí se »v poznámenání synů městských v Soběslavi roku 1605«. (Archiv v Třeboni IB 5AS 7d).
2. Jan: narozen 1589, kožišník v Soběslavi, syn Vita. Uvádí se »v poznámenání synů městských v Soběslavi r. 1605«. (Archiv v Třeboni IB 5AS 7d). Zemřel kolem r. 1619, vdova Dorota. (Staré a nové zvěsti ze Soběslavi, 1983).
3. Petr: den a rok narození a úmrtí neznámý. Uvádí se v kšaftu Petra Smrký, městěnina Soběslavského z r. 1571. (Archiv v Třeboni IB 5AE 42).

Nepřetržitá posloupnost rodu až na naše dny.

I. Urban Mokrý Soběslavský. Nar. kol 1577, zemřel 1658. Roku 1603 odchází ze služeb Petra Voka vladaře domu rožmberského. (Vysvědčení Petra Voka, vladaře domu rožmberského, datum na Třeboni

v pátek po neděli křížové 1603. Netolický kopíář, archiv v Třeboni, Famille Rosenberg.) — 1613 přijat do svazku městěnínů Netolických. (Pamětní kniha magistr. Netolického.) — As 1618 správce »Janu Radkovci z Mirovic k ruce cisaře ujatého statku Skočice«. (Tomáš Bílek: Dějiny konfiskaci v Čechách po roce 1618; str. CXLIX). — 1621 uvádí se jako »vojenšký komisarius ve městě Vodňanech«. (Věnovací listina Zdeňka Lva-Libštejnského z Kolovrat a na Svojkově, JMC též JM arciknížete rakouského Leopolda rada a komorník, nejvyšší jagermistr království Českého.. datum v městě horním Budějovicích Českých v sobotu po sv. Scholastice, t. j. 13. února 1621).

Byl dvakrát ženat: I. manželka Dorota, II. manželka Alžběta Den oddavek, narození a úmrtí u obou manželek neznámý.

Ditky z I. manželství: 1. Jan měšťan a radní v Netolicích 1696, manželka Rosina. Pokolení jeho bez mužských potomků zaniklo. — Z II. manželství: 2. Zuzana, nar. a úmrtí neznámé. 3. Václav František, nar. 1635, kanclista magistr, zemřel 1691 v Netolicích, pokračovatel další posloupnosti mých předků.

II. Václav František, nar. 1635, zemř. 1691.

Byl dvakrát ženat: I. manželka: Maleninská z Malenína; zemřela 1660. II. manželka: Klára, rodovým jménem neznámá; nar. 1642, zemřela 1720.

Ditky z I. manželství: 1. Jan Ondřej nar. 1658. 2. František zemř. 1698. 3. Antonín František zemř. 1747. Pokračovatel posloupnosti. — Z II. manželství: 4. Evžen kněz. 5. Anna nar. 1667, zemř. 1702. 6. Alžběta, nar. a úmrtí neznámo. 7. Dorota, nar. 1684, zemř. 1724. 8. Václav Ludvík, zemř. 1738.

III. Antonín František, zemř. 1747, městský pisař.

Byl dvakrát ženat: I. manželka: Juliana roz. Foschumbaurová, vdova po důchodním pisaři, nar. 1657, odd. 9. II. 1698, zemř. 1705; II. manželka: Justina, dcera měšťnina Břečky, odd. 8. X. 1706, zemřela 1727.

Ditky z I. manželství: 1. František Antonín, nar. 1698, zemř. 1770; pokračovatel rodu. 2. Judita, nar. 1700, zemř. 1704. 3. Marie Regina, nar. 1703, zemř. 1704; — Z II. manželství: 4. Václav, nar. 1707. 5. Jiří, nar. 1709. 6. Jan, nar. 1710. 7. Ignac, nar. 1712. 8. Benedikt, nar. 1714. 9. Dominik, nar. 1715. Všechny tyto děti předčasně zemřely.

IV. František Antonín, nar. 15. XI. 1698, zemř. 29. V. 1770.

Manželka Magdalena, vdova po Antonínu Kubínovi.

Ditky: 1. Margaréta, nar. 1732. 2. Antonín, nar. 1735, zemř. 1814; pokračovatel posloupnosti. 3. Martin, nar. 1736, zemř. 1759. 4. Adam, nar. 1738, zemř. 1739.

V. Antonín jména toho II., nar. 25. V. 1735, zemř. 5. VII. 1814.

Manž. Marie, roz. Duchoslavová; odd. 19. VIII. 1760.

Ditky: 1. Jan, nar. 1761, zemř. 1801. 2. Václav, nar. 1763, zemř. 1764. 3. Rosalia, nar. 1765, zemř. 1766. Alžběta, nar. 1766, zemř. 1766. 5. Jakub, nar. 1769, zemř. 1770. 6. Maria, nar. 1771, zemř. 1776. 7. Kateřina, nar. 1773,

zemř. 1776. 8. Josef, nar. 1775, zemř. 1801. 9. Adam, nar. 1777, zemř. 1870; pokračovatel rodové posloupnosti.

VI. Adam, nar. 24. XII. 1777, zemř. 1870.

Manž. Marie, roz. Řídká, nar. 1794, odd. 27. X. 1801, zemř. 1863.

Dítky: 1. Vojtěch, nar. 1803, zemř. 1881. 2. Jan, nar. 1805, zemř. 1832.

3. Antonín, nar. 1807, zemř. 1808. 4. Václav, nar. 1809, zemř. 1848. 5. Maria Teresia, nar. 1812, zemř. 1880. 6. Anna, nar. 1814, zemř. 1856. 7. Terezie, nar. 1816, zemř. 1857. 8. Klára, nar. 1819, zemř. 1819. 9. Antonín nar. 1820, zemř. 1883; pokračovatel rodové posloupnosti. 10. František, nar. 1820, zemř. 1863. 11. Alžběta, nar. 1824, zemř. 1898.

VII. Antonín toho jména III., nar. 27. IX. 1820, zemř. 22. XI. 1883.

Manž. Marie roz. Pavková, nar. 1833, odd. 1852; zemř. 1871.

Dítky: 1. Jaroslav, nar. 1853, zemř. 1884. 2. Ota kar, nar. 1854, zemř.

1899; básník. 3. Antonín, nar. 1855, zemř. 1925. 4. Theodor, nar. 1857; pokračovatel rodu. 5. Marie, nar. 1859, zemř. 1883. 6. Vladimír, nar. 1861, zemř. 1894. 7. Zdeněk, nar. 1864, zemř. 1897. 8. Milada, nar. 1867, zemř. 1875.

VIII. Theodor, narozen 1857.

Manž. Marie, roz. Tlamsová, nar. 1868, odd. 1891, zemř. 1933.

Dítky: 1. Antonín, nar. 1892. 2. Marie, nar. 1896.

Všichni moji předkové od roku 1621 podnes měli a po nich máme v ne-přetržitém držení rodový dům a usedlost v Netolicích č. 159 — tedy plných 320 let.

LITERATURA .

SEZNAM OSEDLÝCH NA MORAVĚ podle rustikálního katastru z let 1755—1771. I. Jihlavský kraj. (Rukopis.)

Sdružení venkovských kronikářů a rodopisců při Svobodném učení sel-ském v Brně, jehož sbírka obsahuje zprávy o dějinách 312 moravských rodů a obcí, seznam kronik, t. zv. Hofferian z městského archivu v Brně, výpis z urbárního přiznání (r. 1775) z velké části severomoravských obcí, opis seznamu osedlých podle věku na panství žďářském r. 1664 a abecední seznam šlechticů, zemřelých na Moravě a ve Slezsku v letech 1790—1850, přikročilo k dalekosáhlému dilu, totiž k pořízení abecedního seznamu všech usedlých a podruhů na Moravě z rustikálního katastru a roku 1940 zpracovalo jihavský kraj. Seznam obsahuje asi 9000 jmen z tétoho panství a statků: Batelov, Beranov, Boškov, Borovná, Brtnice, Dačice, Jihlava, Luka, Maříž, Meziříčí Velké, Okříšky a Pokojovice, Olešná, Česká, Paplín, Petrovice, Popelín, Puklice, Rantiřov, Rudolec Český, Rudolec Německý, Řečice, Říše Nová, Telč, Třebíč, Třešť, Vydří Kosteň, Zhoř. Město Jihlava v soupisu není obsaženo. U každého osedlého jest pokud možno uvedeno: Rodové a křestní jméno, charakter, domovní číslo, obec a rok sepsání rustikálního katastru. Seznam zpracovali: Dr Ladislav Hosák, Dr Rduolf Hurt, prof. Bertold Weigel, PhC. L. Radimský, Milena Svátková, Charlotta Horková a Věra Pokorná. V seznamu vyskytuji se nejčastěji tato příjmení: Novák (87), Dvořák (72), Novotný (71), Procházka (64), Svoboda (75), Doležal (50), Kadlec (46), Kolář (45),

Krejčí (41) atd. Velikost významu takovéto přípravy rodopisného archivu a odhadlost moravských rodopisců vedou nás nutně k poznámenání, že také v pražských archivech máme bohaté soupisy obyvatelstva, které si zasluzuji zpřístupnění veřejnosti jejich vydáním a ovšem i vědeckým zpracováním.

V. H.

BAUER FRANTIŠEK: PO STOPÁCH NAŠICH OTCŮ. Třebíč 1940, soukromý tisk.

Jest to vlastně vývod šesti bratří Bauerů, pocházejících z Telče, poutavě, misty však poněkud volně psaný. Sneseno je tu značné množství rodopisného materiálu, třebaže tento není úplný a potřebuje ještě doplnění. Vedle Bauerů (z Lomu u Jemnice) zabývá se autor také Krejčími (z Lomu), Matějkými (z Mladoňovic), Chloupky (z Mladoňovic), Chalupy (ze Strachoňovic), Dočkály (z Černiče), Marečky (z Urbanova), Berkovci (z Radkova), Strnady (z Počátek), Vondrušky (z Počátek), Hrbky (ze Stojecina), Pospichaly (z Pavlova), Malinky (z Chlouné), Srby (ze Světlé), Biny (z Praskoles), Přibily (z Mrákotína), Šestáky (ze Lhotky), Laciny (z Mrákotína), Záky (z Rozňáku), Marky (z Mor. Ostravy) a Liškaři (z Vanova). Pro rodopis Telečska a Jemnicka známená kniha, jež má 150 stran, značný přínos. /h.

BUCHAR VÁCLAV: STARÉ SELSKÉ RODY NA JIČÍNSKU. (Část I.) 58. účetní zpráva Okresní záložny hospodářské v Jičíně za správní rok 1940. (Jičín.) N. v., fol., str. 13—31.

Okresní záložna jičínská projevila chvályhodný smysl pro šíření kulturně historických zajímavostí v tomto případě přímo rodopisných, když ve své výroční zprávě věnovala většinu místa pramenné studii rodopisné. Dr. Buchar v ní ukazuje na místopisné prameny zemské a krajové, rýsuje »Pohled do životních podmínek selských generací« a stručně podává »Poučení z tabulek a jejich účel« s náčrtu historii nejzajímavějších rodů, stavebního rozvoje vesnic, a pod. Větší a podstatnou částí příspěvku jest sedm upravených tabulek, to jest historických seznamů usedlostí z let 1653, 1682, 1705, 1721, 1773, 1787, 1803, 1822, 1848 a 1940 v porovnání podle jednotlivých popisných čísel z osmi vesnic robousovské rychty: Robousy, Náchodsko, Moravčice, Podůlší, Lhota Kacáková, Dilce, Kbelnice a Zámezí. Práce má mít pokračování.

Dk.

BURIAN VÁCLAV: STARÉ SELSKÉ RODY V PODBŘEZICÍCH. Zvláštní otisk z časopisu »Vyškovské noviny«, roč. 50., čís. 11—13. Grafické podání Fr. Kusák, Vyškov 1941, str. 13.

Podbřezice, hanácká ves na Vyškovsku, mají několik selských rodů, které se udržely na svých usedlostech déle než století. Nejstarší jsou Jullinkové, kteří hospodaří na č. 4 od r. 1673 a na č. 6 od r. 1749. Beránkové, připomínání v matrikách již r. 1637, hospodaří na půllánu č. 36 od r. 1767. Stejně dlouho jsou na č. 9 Vlachové, o nichž jsou jinak zprávy také již ze 17. století. Chládkové, uváděni již v první polovici 18. století, jsou na usedlosti č. 12 od r. 1775. Roku 1939 vymřel na čtvrtláně č. 41 kovářský rod Pelců, hospodařící tu nepřetržitě 145 roků. Na sousedním čtvrtláně byl 1749—1863 rod Gráců a také na jiných statcích žily některé rody, dnes vymřelé, přes 100 let. Autor této nenáročné publikace, podbřezický rolník, oslavuje svou prací staré selské rody, věrné národu, půdě i povolání.

V. H.

VALŠÍK JINDŘICH: PEJŠOVÉ, JEJICH TĚLESNÉ VLASTNOSTI, CHRUP A PSYCHICKÉ TYPY. Sborník České akademie práce číslo 78. Ročník XIV. 1940. Sešit 1., str. 48—74.

Ve »Sborníku«, vydávaném nyní Českou akademii technickou v Praze a řízeném prof. Ing. Dr. h. c. J. Petříkem, uveřejnil docent MUDr. et RNDr. Valšík rozbor materiálu, který sebrala odborná komise akademie práce na sjezdu rodu Pejšů (sjezd svolal svého času do Sedlčan známý rodopisec P. Karel Pejša, děkan v Jesenici u Sedlčan). Výsledky svého vyšetřování některí členové komise publikovali již dříve. Tak prof.

Dr. A. Brožek zpracoval zejména sedlčanskou větev pejšovskou se zvláštním zřetelem k dědičnosti některých znaků a vlivu sociálního prostředí matky na sociální uplatnění potomstva. Dr. Psotničková zpracovala Brožkův materiál, doplněný rozeslanými dotazníky, zejména po rodopisné stránce, Valšík použil získaného materiálu k pozorování dědičnosti některých dermatoglyfických útvarů. Výsledky anthropometrického měření, prováděného na sjezdu prof. Dr. Sukem, vyšetření psychotypologického zesnulým doc. Dr. J. Netušilem a vyšetření stavu chrupu Dr. Zd. Netušilovou zhodnocuje však autor teprve nyní, srovnávaje zaznamenané znaky, pokud lze, se starší zprávou prof. Dr. Matiegky o tělesných vlastnostech lidu českého, s novějšími zprávami Sukovými o tělesných vlastnostech Huculů, se Sukovou a Augustovou publikací o tělesných vlastnostech lidu na moravském Valašsku případně i s jiným pozorováním různých anthropometrů. Materiál rozbirá sociologicky podle zaměstnání, rodiště, bydliště a stáří, registruje tělesné znaky mužů i žen, zejména jejich výšku tělesnou, délku, šířku, index a obvod hlavy, výšku, šířku a index obličeje, barvu očí a vlasů, zuby děli na zdravé, zkažené a chybějící, a své pojednání zakončuje několika poznámkami psychoanthropologickými. Vyšetřeno bylo 33 mužských a 18 ženských příslušníků rodu Pejsů, z nichž 11 mužů je zaměstnáno v zemědělství, ostatní jinak; srovnání rodiště s bydlištěm potvrzuje známé zkušenosti o vylidňování českého venkova; průměrné stáří mužů je 43,39 let, žen 45,44 let. Tělesnou výškou (muži 171,8, ženy 161,5) Pejšové nevybočují z normy, vyznačují se však značnými rozdíly hlavy a obličeje. Jsou většinou světlíci a tmavovlási, což Valšík vysvětluje jich pokročilejším věkem. Stav chrupu jest neutěšený, u žen horší než u mužů. Letora většinou sanguinická, což snad nějak souvisí s jich převážným dinarským plemenným typem. Malý počet vyšetřovaných případů nedovoluje Valšíkovi vyvodit z komisionelního zkoumání závěry obecně platné, leč i tak jest jeho zájmová analytická studie cenným příspěvkem k výstavbě vědeckého rodu.

V. H.

PROCHÁZKA JAROSLAV: Z RODNÉHO KRAJE. Příspěvek k rodové kronice. V Kolíně, učitelstvo školního okresu kolínského 1940, v. 80, str. 236, 30 K.

Kniha, plod lásky českého učitele k vlasti, k rodnému kraji a k selkého původu a rodu, osvětuje minulost oblasti kolem autorových rodých Bohouňovic, tvořené obcemi Horní a Dolní Kruty, Přestavlký, Újezdec s Březinkou, Bohouňovice, Radlice a Hryzely v nejjížnější části okresu kouřimského, i jest zdařilým pokusem o rodovou kroniku. Od nejstarších dob, na něž upomínají jenom horniny a zkameněliny, později ojedinělý nález kamenného mláta a rozsáhlé hradisko u Hryzel, vede nás v časy, kdy o panství nad krajem se dělili Čabeličtí ze Soutic a Zajímačové z Kunštátu, po nichž tu vládli Smiřičtí ze Smiřic a po Bílé hoře Lichtensteinové. Kreslí poměry náboženské, hospodářské a sociální, dává nahlédnoti do starých katastrů a urbářů, zejména do »zlaté knihy« kostelecké z r. 1677, vypráví o pokladě v Újezdci a představuje nám nejstarší rody Drahotů, Vedralů, Kubelků, Pospišilů, Šmejkalů, Ledařilů, Urbanů, Bílků, Novotných, Kašů, Křečků, Zámostných, Stárků a především Procházků. Vysvětuje vznik příjmení Procházka z přezdívky rezníkům, kteří procházeli krajem a kupovali vhodná dobytčata, a dávané snad i jiným lidem, kteří chodili světem (obdobně jako vznikla z příslušných sloves příjmení Křička, Hovorka, Berka a j.), sleduje své předky od r. 1654 přes doby nejtužšího poddanství, selských vzpour až po úsvit lepších časů, kdy robotám ulevováno, až byly zrušeny úplně. Nakonec probírá staré kostelecké pozemkové knihy a líčí dějiny kostela a školy v Horních Krutech, do jichž obvodu kraj náleží. Svou velmi pěknou, svědomitou a příkladnou práci věnoval autor, řídící učitel v Lošanech u Kolína, památkce svého otce, vytrvalého, houževnatého tvrdého sedláka, který svou nezložnost mnohokrát prokázal v životě.

V. H.

MENTBERGER VÁCLAV: KASEJOVICE. Příloha k ročence Živ-

nostencko-obchodnické záložny v Kasejovicích. Kasejovice 1941, v. 80,
18 stran.

Kasejovický rodák, vrchní inspektor drah v Plzni, autor spisu »Kasejovické rodiny v polovici 18. století«, přílohy to k ročence též záložny na rok 1937, navazuje na starší práci kasejovského historika a místopisce Jana Pavla Hille, podává tu tři místní pověsti, rodové soupisy z let 1827—1834 a náčrt hospodářského i kulturního života svého rodného města na Blatensku. Kasejovice, založené bájným Kasejem, připomínají se v 13. století jako sídlo vladyků z Kasejovic, po nich se dostaly počátkem 15. století věnem Zmrzlíkům ze Svojsína a jimi k panství Inářskému; s ním byly spojeny pod vládou pánu Šternberků, Vratislavů z Mitrovic, Černinů z Chudenic, Küniglů a Sweerts-Šporků až do r. 1848. Zdejší obyvatelé se zabývali v nejstarších dobách dobýváním zlata, později hospodářstvím (1765 Ladmann, Trubač, Prokopiusové, Vorlová, Rybička, Šolle, Chmelík, Šmuhařová, Kratochvíl, Vantura a j.), chovem dobytka a řemesly. Z řemeslníků vynikali řezníci (Jedličkové, Kellerové, Rybičkové, Schwugrové, Trubačové, Vorlové a j.), kožešníci (Baťkové, Tingurové), sedláři a řemenáři (Kratochvílové), mlynáři (Mikšové 1622 až 1808), kováři (Šollové, Abrahámové), koláři (Boušové, Linhartové), krejčí (Kratochvílové, Radilové), řevci (Baťkové, Boušové, Koželoužkové, Ladmanové, Mentbergrové, Matyášové, Vavříkové a j.), tkalci či mezulánci (Bláhové, Smrkové), hrnčíři (Černí, Čermákové, Štěpánkové a Sudové), zedníci (Kruchrové 17.—19. stol.), truhláři (Srchové, Linhartové, Fořtové), bečváři či bednáři (Fialové, Zíkové, Kučerové), sklenáři (Chmelíkové a Kučerové), zámečníci (Waldmannové) a j. Z kasejovských rodáků se vyznamenali: Jakub Matyáš Včelín, autor Paměti o vpádu Sasů do Čech v l. 1631—2, Frant. Xav. Tvrzdý, spisovatel díla »Pragmatiche Geschicht der böhmischen Freisassen«, malíř Jan Šolle, hudební skladatel Josef Florián, rektor pražské techniky Jan Jedlička a j. V. H.

MUK JAN: ROD A MLÁDÍ VÍTĚZSLAVA NOVÁKA. (Jindř. Hradec), nákladem městského osvětového sboru v Jindřichově Hradci 1940, m. 8, str. 51.

Rodák a gymnasiální profesor jindřichohradecký, jenž po významné studii o národním uvědomení české šlechty XVII. a XVIII. století věnoval se dějinám rodného kraje a jeho velkých synů, podrobně vypravuje o jednom z nejčeštějších hudebních skladatelů, v osobité rodopisné a životopisné práci. Podnětem k tomu byly sedmdesátiny (nar. 5. XII. 1870) mistra Nováka, žáka jindřichohradeckého gymnasia a čestného občana města Jindřichova Hradce. Skladatel se narodil sice v Kamenici n. Lipou jako syn městského lékaře MUDra Jakuba Nováka, ale kolébku jeho šesti předků stála v Kostelní Radouni u Nového Etyňku na Jindřichohradecku v statku čp. 44 (staré čp. 13). Tam jeho rod hospodaří od roku 1637 po meci dodnes již v deváté generaci. Také rod jeho babičky s otcovy strany — Kalašové — pochází z Jindřichohradecka, a to ze statku čp. 8 v Jarošově nad Nežárkou, kam se příženil Matouš Kalaš r. 1743. Hradecká kapitola Novákova života končí šťastně vykonanou maturitou, po niž odchází »z očistce gymnasiálního studia do ráje hudby« na pražskou konservatoř. V. H.

LEŠETICKÝ Z LEŠEHRADU EMANUEL: PRŮHLEDY DO MINULOSTI. Rodopisné záznamy a vzpomínky. Praha, n. v. 1941, 80.

Drobná práce Lešetického podává na 40 stránkách v pěti kapitolách jakousi rodinnou kroniku spisovatele rodu jakož i rodin s ním spřízněných a sešváckých (Zunové a Pechové). Autor najmě si všímá literárně a umělecky činných příslušníků téctho rodin, z nichž zvláště jeho pozornosti se těší vnitřně spízněná osobnost klavírního virtuosa a skladatele Theodora Lešetického. K doplnění práce, již nepochyběně předcházelo dlouholeté sbírání látky, by bylo nemálo přispělo připojení rodových tabulek rodin, o něž jde. Avšak i tak je knížka nenezajímavým průhledem do minulosti, zvláště rodu Lešetických; jeho příslušník — autorův

otec — v druhé polovině 19. století získal erb a přídomek »z Lešehradu«.
vrš.

KVĚT JAN M.: VENKOVSKÝ PŮVOD SKLADATELE ANTONÍNA DVOŘÁKA. Časopis pro dějiny venkova, roč. XXVI. 1939, str. 65—72.

V řadě studií o původu našich vynikajících mužů zaujmá Květův článek vynikající místo jednak tím, že sleduje Dvořákův rod až do 17. století, jednak proto, že se snaží vyvodit ze skupých osobních dat hlubší závěry o skladatelově duši. Nejstarší Dvořáci objevují se v Třebořadicích, jež jsou kolébkou Dvořákovy rodiny a kde již v nejstarší době žily tři rodové linie. Děd Antonín Jan Nep. Dvořák, oženil se s Annou Bobkovou z Dřinova a děd jeho nevěsty Václav Kuba mu opatřil nájem hospody č. 23 na Vodolu. Roku 1802 se přestěhoval do Dřinova a zde se mu narodil jako desáté dítě r. 1814 František, otec skladatelů. Venkovský původ Dvořákovy rodiny osvětluje dále mnohé charakteristické rysy mistrova dila. Dvořáková pravá zbožnost i jeho horoucí láska k přírodě jsou přirozeným důsledkem venkovského původu jeho rodu, jemuž mistr kouzelných tónů děkoval i za plné zdraví tělesné a duševní, za jasný a přímý životní názor, jakož i za podivuhodnou hloubku citovou, odrážející se v nestrojeném chování i v laskavé dobrromyslnosti. Také hudebnost zdědil Dvořák po svých předcích, mezi nimiž nalézáme velmi mnoho venkovských muzikantů zvučných mnohdy jmen. *Haas*

JENŠOVSKÁ AMALIE: JOSEF MÁNES A JEHO SOUROZENCI. Z rodinných vzpomínek. Orbis Praha, 1940, 8, str. 76.

Mánesova neteř (její děd s matčiný strany Ferdinand Schwidtner a Mánesova matka Magdalena byli sourozenci) a matka ředitele českého zemského archivu, historika PhDr. Bedřicha Jenšovského, vydává knižně rodinné vzpomínky, které již při svém částečném vycházení v »Národní politice« pod čarou budily živý zájem a upřímný vděk. Nikdo se nepřiblížil Bohem nadaným potomkům mlynářského tovaryše od Nymburka, usadivšího se v Praze, tak blízko, jako právě rodina spisovatelčina, a z ní zejména její matka Františka, provdaná Krippnerová, vlastní sestřenice a důvěrná přítelkyně slavného českého malíře Josefa Mánesa a jeho sourozenců Quida a Amalie. Plasticky před námi vyrůstá prostředí, v němž Josef Mánes žil a tvoril, Staré město, zejména Uhelny trh se svými rázovitými figurkami, jež tak rád zobrazoval. Ožívají miniatury autorčina dědečka Ferdinanda Schwidtnera, truhlářského mistra na Karlově náměstí, babičky Anny, dcery Christofa Kunkla, pražského poštovního konduktéra, bývalého »felbebla« u pražské policie, i jejich švákrů, bratrů Mánesů, Antonina, krajináře a profesora krajinářství a Václava, pilného pracovníka bez většího nadání. Dovídáme se o přáteleství Josefa Mánesa s bratrancem Josefem Schwidtnerem, inteligentním řemeslníkem, o jeho první lásce k předčasně zemřelé sestřence Anně, o loutkovém divadle, jež zrobil mladšímu bratu Quidovi, o jeho psím průvodci, Schwidtnerově chytrém pudlovi Azorovi, o rodinných výletech sourozenců Mánesových k spřátelené rodině sochaře Josefa Worlička do Horní Krče, kam přicházel i malíř Karel Purkyně a sochař Václav Levý a kde Josef kreslil paní Barboru Worličkovou, svého přítele a jejich děti Lidušku, Hermínu a Boženku. S dojetím čteme o Worličkově smutném proroctví a výstraze, že kdo pracuje na staroměstském orloji, buď se zblázní nebo v krátké době zemře, o posledních létech Josefa Mánesa, o inventáři Mánesovy rodiny, o Josefově tragické lásce k Františce Štovičkové, pomocnici v domácnosti v rodině Mánesové (nar. 1824 v Knihovci u Sedlčan, zemř. 1909 u Alžbětinek), později provdané Albertové, matce Josefovy dcery Josefiny, provdané za spisovatele a majitele insertní kanceláře Františka M. Hovorku (1850—1916), a o návštěvě u Josefovy vnučky paní Olgy Skaličkové, choti primáře zemského ústavu choromyslných v Praze, adeptky dědova cechu.

Svými vzpomínkami shromáždila A. Jenšovská hojnost autentického materiálu, neocenitelného nejen pro mánesovské životopisce a historiky

umění, nýbrž i pro budoucího kronikáře Mánesova rodu, ač nej povolenějším rodopiscem tohoto rodu byla by zajisté Mánesova neteř sama.

V. H

ELIÁŠ RUDOLF: SLEZSKÝ UMĚLEC. Knihovna »Zábavy a poučení«. Vydává R. Eliáš, Slezská Ostrava. 74 stran, 16 obrázků.

Knížka pojednává o trnité cestě k umění slezského houslisty Aloise Rychty, ředitele houslové školy ve Slezské Ostravě a hudební a pěvecké v Radanicích ve Slezsku. Umělec se narodil 18. VI. 1903 jako třetí syn Františka Rychty, městského šafáře v Polské Ostravě, a Anastazie, dcery šafáře a pak pomocnice v domácnosti barona Rolsberga, slezského polslance v Litultovicích. Má tři bratry, staršího Františka (nar. 1899), Jaroslava (nar. 1901) a mladšího Ladislava (nar. 1910). Již jeho praděd Petr Rychta z Hlavnice byl vyhlášeným cimbalistou, otec jako chlapec zpíval na hlavnickém kůru, otcův bratr Jan z Hlavnice hrával na několik nástrojů a zpíval v kostele ještě dvě hodiny před smrtí. Také Aloisův bratr František hraje pěkně na housle. Alois Rychta má tudíž lásku k hudbě a k zpěvu již v krvi. Studuje v Brně na konservatoři, jejímž ředitelem byl Jan Kunc a rektorem Leoš Janáček, a pokračuje ve studiích v Praze, kde se stane asistentem a přítelkem prof. Jana Mařáka. Po absolvování zakotví doma v Ostravě. Koncertuje ve své vlasti, v Rakousku, v Itálii, ve Francii, v Anglii, v Africe a j. Doma se venuje lidových chovných práci. Se svými žáky a s učitelským sborem provádí na 300 koncertů ve čtyřiceti osadách Ostravská. Svou tvůrčí a buditelskou prací ve Slezsku získává si široký okruh přátel. Mezi nimi jsou slavná jména: Jiří Herold, Josef Suk, Karel Hoffmann, Ladislav Zelenka, Dr. Vlad. Helfert, Dr. Arne Novák, Ferd. Vach, Dr. Emil Axman a Váša Příhoda. Alois Rychta, slezský umělec, jak nám jej vypodobil R. Eliáš, je z těch Čechů, u nichž lásku k vlasti se projevuje energickou prací na konkrétních úkolech a zajišťuje nás tak nejlépe.

V. H.

VZPOMÍNÁME KARLA KOVAŘOVICE. Jak jej zachovávají v paměti jeho současníci. Uspořádal Jan Petr. Kreslené obrázky od Boettingra, Gottlieba a Štembery. Praha, I. L. Kober (1940), 8°, str. 248 + 12 listů obrázků.

»Tato kniha vydána byla u přiležitosti dvaceti let od smrti hudebního skladatele a šéfa opery Národního divadla v Praze Karla Kovařovice k 6. prosinci 1940. Je to soubor různých vzpomínkových článků, jež byly otiskeny již dříve v novinách a časopisech, i nových rozprávěk Kovařovicových blízkých spolupracovníků v naší národní opeře. Redaktor knihy Jan Petr v závěrečné statii »Trochu dat i vzpomínek« (str. 232—247) dotýká se také rodového původu velikého umělce: narodil se sice v Praze, jeho dědeček však pocházel z Plánice u Klatov. Kniha celkem je vyskutku vhodným důstojným památníkem.

Dk.

PILNÁČEK JOSEF: GESCHICHTLICHE GENEALOGIE DER FAMILIE SELETZKY (SELECKZY VON SELECZ) (Dějiny rodu Seleckých ze Selce). 1941, Videň (Wien). 69 str. s rodopisnými tabulkami a s vývody.

Dopisující člen RS, autor mnoha pěkných a bohatých rodopisných publikací, namnoze nádherně vypravených, podává ve své nejnovější práci zevrubnou historii starobylého slovenského zemanského rodu, jak ji vytěžil z městského archivu v Modré u Bratislav, zejména z uloženého tam rodného listu Seleckých z 18./2. 1613 s údaji až k roku 1550, z královského maďarského státního archivu v Budapešti, zvášť z »Liber regius«, z šlechtických seznamů bývalé nitranské župy, z konsistoriálního, z župního a z městského archivu v Bratislavě, z různých evangelických i katolických matrik a z četných jiných archiválií. Selečtí pocházejí ze Selce u Trenčína, odkudž se někdy na rozhraní 15. a 16. věku přestěhovali do Hlohovce, kde žili jako měšťané. Dne 13.3. 1629 obdrželi sourozenci Adam (žil v Kočovcích u Nového Mesta nad Váhom), Kateřina, Matěj (měšťan v Hlohovci) a Jan (měšťan a soudní písar v Bratislavě), vnukové Jana a děti Jakuba Seleckého, měšťanů v Hlohovci, šlechtický diplom

s právem na erb (v modrém poli stříbrná labuť na třech zelených pašhorcích) a na přídomek „ze Selce“. Kdežto potomci Adamovi užívali svých stavovských praerogativ až do r. 1792, potomci Janovi připomínají se jen do r. 1635 a potomci Matějovi (Matěj, 1622—1653, měšťan a kožešník v Modré u Bratislavě; Jeremiáš, 1650—1704, měšťan a kloboučník v Bratislavě; Bohumír Jan, 1687—1754, forman v Bratislavě; jakož i další, kteří žili v Gödöllö, v Čekliši u Bratislavě, v Zakopaném a dnes žijí ve Vídni [Wien] a v Bukurešti), přestali přídomku užívat. Dvěma odnožím Jeremiášovým, synovi Janu Čestmírovi, jehož potomci dosud se vyskytují v Uhrách, a vnukovi Janu Jiřímu, synovi Bohumíra Jana, bylo však šlechtictví dne 7./10. 1754 znova potvrzeno. Tepřve tyto mladší Selecké ze Selce můžeme považovat za pravé slovenské zemany, jak je známe z děl Hurbana Vajanského, Hviezdoslava a mn. j.

V. H.

NA STARODÁVNÉ PŮDĚ VE SPÁLENÉ ULIČI. K uchování a oživení starých paměti o Spálené ulici vydala tento spisek Ústřední záložna lidová v Praze u příležitosti znovuzřízení pokladní síně ve starobylém domě čp. 90. Upravil Jan Janošek. Obrázky J. Friedl. V Praze, n. v. 1941, 8⁰, str. 31. Knižka se neprodává na knihkupeckém trhu.

Úvodem »Spálenou ulici« k »Chrámu Nejsvětější Trojice ve Spálené ulici« jest pak podána »Historie domu čp. 91 a 90«, stojících naproti kostelu a organizačně, politicky a hospodářsky známých pod donedávnými čp. 15 (a 17). Před rokem 1914 je míváli Schwarzenbergové, před r. 1850 des Foursové, ze starších majitelů buďtež uvedeni Vratislavové z Mitrovic, hrabata z Bissingenu, Albrecht z Valdštejna, a j. V knižce je také popsán schwarzenbergský znak, posud zachovaný nad vchodem domu čp. 90, a kromě kulturněhistorických drobností jsou tu ústavní věci propagáční. V tom je ovšem účel publikace, která si tudiž nedělá nároků odborných, takže tu nenajdeme odkazy na prameny a pod., ale potěšující je zájem o historicko-rodopisné zajímavosti právě v takových hospodářských kruzích.

Dk.

LOKVENC KOSTELECKÝ JOSEF: PŘIZNÁNÍ FARÁŘE ČERVENOKOSTELECKÉHO. (Praha), n. v. 1940, 8⁰, str. 19. Soukromý tisk.

Zanicený rodopisec podle pramenů v archivu země České svérázně upravil pro tisk a vydal duchovenské přiznání z r. 1714, vyhotovené k známým pracím katastrovným, a připojil poznámky o svém rodě; podle nich nejstarší předek Lokvenců provázél královnu Dagmar do Dánska a později se usadil v Kostelci u Náchoda, jeho potomci se zvali podle zdejší tvrze, Jan z Kostelce nadal místní kostel rozsáhlými lukami a vůbec Lokvencové v celém Pometuji drželi mlýny a usedlosti; škoda, že vydavatel nepřipojil ověření těchto údajů, jistě zajímavých — snad se tak stane později v rozšířené práci.

Dk.

HURT RUDOLF: ZEMSKÝ ARCHIV V BRNĚ. V Praze n. v. 1940, v. 8⁰.

Hurtova brožura, otisk z Časopisu společnosti přátel starožitnosti, informuje o stavu zemského archivu v Brně, jenž vedle svého vlastního poslání jest ústředním protektorátním archivem na Moravě. Po stručném vyličení minulosti archivu, sahající až do josefské doby, podává autor výpočet archivních sbírek (náležejících skoro vesměs zemi) a fondů (majetku to převážně protektorátního). Sbírek je tu deset: Bočkova, Nová, rukopisů Cerroniho, rukopisů Františkova musea, rukopisů něm. spolku historického, akta šlechtická, sbírka Bomberova, cizí listiny, sbírka smluv a abolici robot. Fondy se dělí v zemské a protektorátní. K zemským se čítají stavovské listiny 1212/1847, reversy k zemi, kvaterny majestátů 1642—1852, kvaterny dědičného holdování, kvaterny testamentů (1795—1850), knihy panská 1670—1780, knihy rytířské, spisy úřadu hofrychtářského, sněmovní materiál, stará zemská registratura 1636—1860, katastry z let 1656—1820. Protektorátní fondy dělí se na politické, soudní (zemské desky moravské, knihy půhonné a nálezové, listiny zem. soudu, listiny vrch. zem. soudu, spisy zem. práva, šlechtické pozůstatnosti 1637—

1783, spisy královského tribunálu atd.) a finanční. V poměrně dobrém stavu jsou v brněnském zemském archivu uchovány archivy zrušených klášterů. Kromě archivů šlechtických a patrimonijních jsou v brněnském archivu i depozita měst, obcí a zámeckých knihoven. V archivu je uložena též literární korespondence některých moravských autorů (Boček, Brandl, F. Bartoš, Fr. Frič, V. Kosmák). Rodopisci tu mají zdroje téměř nevyčerpateLNÉ.

KOTÍKOVÁ ZUZANA: KATEDRÁLA SV. VÍTA. Architektura — plastika. Poklady národního umění sv. XXIII.—XXIV. Praha, Vyšehrad 1940, 8°, 32 str., 12 příl., 10 K.

První pořadí úspěšné sbírky průvodců po českých výtvarných památkách, pořádané Sdružením přátel baroka pro studium barokního a církevního umění v Umělecké Besedě a Výtvarným odborem Umělecké Besedy v Praze, je krásně dovršeno dvojsazkem, věnovaným památné a všem nám nejdražší katedrále sv. Vítka na Hradě pražském. Autorka sleduje vývoj chrámové stavby od jejího vzniku a vyrůstání pod vedením jihofrancouzského stavitele Matyáše z Arrasu, později švábského umělce Peter Parlera, až po její rozširování a obohacování v dobách novějších. Peter Parler byl synem Peter Parlera, stavitele z Gmündu ve Švábsku, jehož rodina pocházela přímo z Kolína nad Rýnem (Köln a. R.). Rodinný vztaží Petra Parlera k tomuto městu potvrzuje také to, že první chot Parlerova Gertruda byla dcerou kameníka Michala, usazeného v Kolíně n. R., a že později Parlerova dcera se provdala za kameníka Michala z Kolína n. R., který byl povolán do Prahy jako člen Parlerovy dílny. V nápisu pod Parlerovou bustou v svatoštínském triforii má být místo »Polonia« (Polsko) správně »Colonia« (Kolín n. R.). Hodnotná monografie Kotikové jest vyzdobena šesti snímků architektury a šesti snímků plastiky.

V. H.

ROUČEK RUDOLF: KŘIVOKLÁT. Poklady národního umění sv. XXV. Praha, Vyšehrad 1941, 8°, 16 stran textu, 12 ilustrací na křídlo, papír lehkém, 9 K.

Velká jména českých panovníků tvoří též dějiny královského hradu Křivoklátu. Krásná gotická architektura této perly má však zásadní význam i v dějinách umění stavitelského, ba v kulturní historii našich zemí věbec. Svým svěžím ličením Dr. R. Rouček o tom poutavě přesvědčuje.

V. H.

ERBOVNÍ KNÍZKA NA ROK 1941. Ročník sedmý. Část textovou redigoval Bohumír Lífka. Část obrazovou redigoval, upravil a vyzdobil Břetislav Sturm. V Praze, Vyšehrad 1941, 8°, 138 stran. Dvoubarevný tisk, 60 K.

Nová heraldická ročenka shromázdila opět řadu cenných příspěvků předních našich badatelů v erbovnictví. (Srov. ČRS XII. 1940 str. 107.) Jindřich Šebánek, autor větší připravované práce o historii moravské orlice, navazuje na Schwarzenbergův článek o strážcích zemského znaku českého v »Erbovní knížce na rok 1939«, uveřejňuje tu studii »Strážci moravského znaku«. Postavu »divého muže« v jihlavském kodexu Gelnhausenové s poč. 15. věku vystřídal anděl v erbovním listě císaře Fridricha III. z r. 1462 a v brněnském prototisku Olomouckého žaltáře z r. 1499, figurující též na obou stavovských pečetech, větší a menší, užívaných od pol. 18. stol. takřka až do r. 1848. Dva anděli drží štit s moravskou orlicí v artikulích zemského sněmu z r. 1566 a v knize stavu panského markrabství moravského, založené r. 1670. Od r. 1598 objevují se v tiscích moravských sněmovních artikulů jako strážci (štítornoši) dva dvouocasí čeští lvi, jichž ve třech různých typech se užívalo až do osmdesátých let 17. století. Odtud setkáváme se v těchto tiscích s prostými obrazy orlic bez štítornošů. Moravští štítornoši, starší i novější, vyjadřují prastarý těsný vztah mezi Čechami a Moravou. — Karel kníže ze Schwarzenberga v článku »Královská korunovace před 150 léty« popisuje a zobrazuje erby nejvyšších úředníků zemských za korunovace Leopolda II., vykonané knížetem primasem Anto-

nínem Příchovkým z Příhovic 6. září 1791. — Václav Ryneš prací »Znamení Tovaryšstva Ježíšova« dokazuje, že typické znamení jezuitského řádu, písmena IHS s křížem nad H a s třemi ostrými v sobě položenými hřebými pod písmeny, umístované na pečetech, budovách a knihách Tovaryšstva, bylo oslavou jména a utřepení Ježíšova a že obrazem dnešní své pečeti s plaménky kol dokola uvnitř vyšlechujícími, připomínanajícími ozdobu prvého erbu českého státu, navazuje česká provincie symbolicky na nejlepší tradice české jesuitské minulosti. — Emanuel uel H a u n e r, jehož jméno známe spíše z literatury okultní, obírá se ve stati »Želiv a Leskovci« záhadou znaků premonstrátského kláštera v Želivě a pánu Leskovců z Leskovce. Jan Kryštof Leskovec z Leskovce, poslední svého rodu, byl přijat do bratrstva kláštera želivského, dne 21. října 1668 připustil a přijal tehdejšího opata a celý želivský konvent, jakožto své duchovní spolubratry, k držení a užívání rodového znaku Leskovců (aby za svými zlatými kliči v modré poli užívali leskovckých stříbrných vidli v červeném poli). Avšak již od r. 1555 vyskytuji se čtvrcené štity Leskovců, jež mimo zkřížené vidle v 1. a 4. poli vykazují ještě zkřížené kliče (na způsob želivských) v 2. a 3. poli. Nevíme, kdy nastalo rozmnožení znaku Leskovců a z jakého zdroje se toto rozmnožení událo. — Rudolf Holinka, zpytovatel náboženských dějin českých a slovenských, poukazuje v pojednání »Barokní heraldická symbolika« na četná barokní kázání přiležitostná (při pohřbech, svatbách, vstupu do kláštera a pod.) jako na vydatný pramen kulturně historický, jazykový i heraldický. Důkladně se v těchto kázáních popisují znaky osob, o nichž se mluví, a vykládají se jako symboly křesťanských a rytířských ctností. Příkladem jest kázání v den obláčení Marie Lidmily Antonie z Říčan z roku 1720 a pohřební řeč nad Jiřím Šebešovským z Šenovic z roku 1664. — Edmund Donek uveřejňuje zde obšírné »Poznámky k legendám, tradicím a pověstem erbovním na Litoměřicku«, odnášející se k rodům Bienerů z Bienerberka, Kandorských z Kandorské Hory, Švěteckých z Černčic, Kamýků z Pokratic, Mrázů z Milešovky, Sixtů z Ottersdorfu, Oulíků z Třebnice, Sekerků ze Sedčic, Vršovců, Kamýtských ze Lstiboře (z Elstiboře), Sezimů z Ústí, Beřkovských ze Šebířova, Kostků z Postupic, z Dubé a z Lipého, Cardů z Petrovic, Hložků ze Smojna, Markvarticů, Michnů z Vacínova, z Leichnam a j. — Břetislav Štorm promlouvá »O heraldické kresbě«. Kresba erbu je věc slohu a nese známky té epochy, v níž vznikala. Oproti konservátorskému, nesamostatnému směru doby nedávné uplatňuje se dnes snaha po novém, samostatném heraldickém slohu, který by nelpěl na věrném maloduchém obkreslování, nýbrž tvoril nově, z plnosti přítomného stylového povědomí, podle neměnných heraldických pravidel. — Bohumír Lafka jako strážce Zeyrova interiéru, knihovny a archivu v Náprstkově zemském museu prací »Znak básníka Julia Zeyera« opravuje především starý názor, že vymřelý rod »von Zeyern«, jehož znak přijal básník za svůj, je francouzský, a dokazuje, že jde o šlechtu bavorskou, připomínanou v l. 1398—1543. Tím ovšem není vyloučena souvislost tohoto rodu s básníkovými prapředky, zjištěnými v Brettachu ve Württembersku, z nichž básníkův praděd usadil se v Reichenweieru v Horním Alsasku, kde rodina se mohla snadno pofrancouzštítit. Při blížším zkoumání nalezne se snad i bližší spojitosť onoho Hanse Zeyhera, tesaře v Brettachu v první polovině XVII. století s jeho soujmenovcem, uváděným v listině pražského archivu z r. 1681. Zajímavá jest Lafka podnětná poznámka o francouzských baronech Seilliére. — Erbovní knížka je doplněna též letos heraldickou kronikou 1940—1941, soustředující pozoruhodné informace o institucích, osobnostech, pisemnictví a umění.

V. H.

PALIVEC VIKTOR: ERBOVNÍ LÉKAŘI V ČECHÁCH. Medico-heraldica. Rozšířený otisk z Věstníku českých lékařů 1940. Znaky kreslil Vl. Janovský. Nákladem vlastním. V komisi Lékařského knihkupectví mladé generace lékařů, Praha II. 1941. 52 str.

Nobilita lékařů bývala uznáním jejich zásluh a odměnou jejich léčitelstvského umění. Čeští lékaři erbovnici pocházeli buď ze starožitné šlechty

původní nebo častěji z rodů městských a selských. V 18. a 19. století odvozovali mnozí své šlechtictví od udělení nějakého rádu. Lékařské erby liší se od jiných ieda jen lékařskými symboly ve štitě a v klenotu. Nejstarší lékaři u nás byli ranhojiči, většinou německého původu, sdružení v jeden cech s lazebníky a bradýři. Cech měl zvláštní znak. Po zřízení pražské university dělili se na doktory graduované a na lékaře nestudované. Nobilitu nejstarších lékařů, připomínaných ve 14. století a později, nelze dobře posouditi. Ze skutečně starožitných rodů šlechtických pocházeli Kříž z Veitmile, Zapský, Wiedersperger, Lhoták, Zalužanský. V 16. století byli nobilitováni Doktor z Třebska, Kopp, Šentygar, Lounský, Hájek, Liturgus, Span, Kapr, Guldener, Zelotín, Škréta (rodokmen Škrétů Sotnovských ze Závořic připojen), Jordanus, Stodola, Kirchmaier, Philomates, Ceyp, Krato, Cyril z Kiršfeldu, Dobřenský, Štefek, Borbonius, Huber, Pirnes, Lavin, Codicillus, Jesenský (rodokmen připojen). V 17. století: Partlic, Berchtold, Trnka, Veltrubský, Hartig, Hejda, Markus Marci, Franchimont, Pešina, Arnošt z Dobroslavína, Stránský, Löw, Kozák Sofron. V 18. století vynikají Částka, Meyersbach, Hopfenštak, Eysselt, Peithner. V 19. století: Brechler, Berrez, Nádherný, Jungmann, Piňha, Škoda, Klenka, Purkyně, Slechta Sedmihorský, Rokytanský, Jiruš, Hofmann, Kusý, Valenta, Vaeter, Weber. Palivcův soupis, příprava k nové, obsahlejší práci, jest cenným příносom do české literatury lékařsko-historické, heraldické i rodopisné, třebaže si nečini nároků na úplnost. Upozorňujeme na př., že Josef Pech ryt. z Schönberku (str. 56) byl bratrem Elišky Krásnohorské (viz E. K.: Z mého mládí, 65) a že věc, již na pečeti Václava Pecha drží ozbrojený muž v levici, jest uťatá hlava Medusina, o níž je zmínka na str. 29. Knížka jest vyzdobena devatenácti vyobrazeními na křídovém papíře.

V. H.

RYNEŠ VÁCLAV: VYHNANSTVÍ P. BOHUSLAVA BALBÍNA.
Zápas vlasteneckého jesuity o životní historické dílo. Praha, »Vyšehrad«
1940, 8, str. 78.

Nejmohutnější osobnost »Bohemiae doctae« pobělohorské, jesuita Bohuslav Balbín, syn zchudlé patricijské rodiny královéhradecké Balbínů-Škorniců z Vorličné, vábí zájem dnešního Čecha nejen jako největší český dějepisec barokní doby a nejen jako nadšený vlastenec a neohrozený obráncce českého národa a jazyka, ale i jako postava, jejíž pohnutý život, těžké zápaly a konečně mrvavní vitézství živé působí. Největší životní utrpení a pronásledování připravilo Balbínovi jeho dílo »Epitome rerum bohemiarum«, obšírný a důkladný to přehled obecných dějin národa českého, prodchnutý horoucí láskou k vlasti i směrou křižnosti. Vydávání spisu, schváleného cenzurou řádovou i arcibiskupskou a z časti již vytisklého, bylo zakázáno na konci roku 1670 nejvyšším purkrabím pražským, hrabětem Bernardem Ignácem Borítou z Martinic, druhorozeným to synem defenstrovánoho místopříčího. Balbín, autor rodopisu »Syntagma historicum quo illustrissimae et pervetustae stirpis comitum de Guttenstein origines et memoriae continentur unacum vita Beati Hroznatae« (v němž dokazoval sprízněnost hrabat Gutštejnů se sv. Ludmilou a s různými panovnickými, knížecími a šlechtickými rody, stejně jako Slavatové byli prohlašováni za přímé potomky Luckých knížat a Švihovští a Černinové za potomky vedlejších větví přemyslovských), znelibil se Martinicovi asi tím, že v »Syntagma« martinicovském, jejž sepsal r. 1666, neuvedl nic, co by rod nejvyššího purkrabího vyrovnaло ostatním vlivným českým rodům. Nadto odvážil se v »Epitome« připomenouti, že koruna Česká bývala někdy volebná a že jazyk český byl tehdy rázem vládnoucí, což Martinicovi stačilo, aby Balbina obžaloval, že popírá dědická práva panujícího rodu k českému státu, že uvádí vládu v nenávist a v opovržení, že popuzuje občany navzájem, že užívá nových formulí a i jinak politicky se prohřešuje. Spis byl poslán k prozkoumání až do Říma přímo generálovi rádu a do Vídni králi Leopoldovi I., kdežto Balbín byl z Prahy odstraněn a poslán do vyhnanství do Klatov. Ve vyhnanství napsal r. 1672 neb

1673 »Krátkou, ale pravdivou rozpravu o nešťastném stavu království českého, zvláště pak o vážnosti jazyka českého či slovanského v Čechách«, proslulou pod názvem »Obrana jazyka slovanského, zvláště českého«.

Zajímavá jest také podrobnost, která Bohuslav Balbín, pozdejší autor dvou knih o české šlechtě a jejím rodopise, opisuje s neobalené zdi v kostele Nanebevzetí P. Marie v Němcicích na Plánicku rodokmen Čejků z Olbramovic, pánu v Němcicích a Dlouhé Vsi. Ve své tísni nalezli mnohé zastánce mezi svými přáteli a žáky, z nichž zvláště vynikají František Oldřich hrabě Vchynský, president nad apelacemi, a hrabě Karel Maximilián Lažanský z Klatov. Zápas o věc spravedlivou trval sedm let. Rádoví cenzori sice v knize leccos pozměnili, avšak ve Vídni sám knihovník krále Leopolda I., učený Petr Lambek, jemuž král svěřil spis k prozkoumání, vydal o něm posudek nadmíru příznivý, navrhující, aby s jeho vydáním se neotálelo. A tak Balbín, jenž mezitím byl přeložen z Klatov do Opavy (Troppau), směl se r. 1676 vrátiti do vytoužené Prahy, kdež konečně r. 1677 jeho »Epitome« vyšla. — Životopisný obraz jest doplněn stručným vyličením vzniku a stavu jesuitské koleje v Klatovech v době prvého příchodu Balbína do Klatov r. 1663 a obrazem Klatov a klatovského kraje, jak je barokní učenec viděl ve svém díle.

V. H.

ČESKÝ ČASOPIS HISTORICKÝ. Rediguji s redakčním kruhem J. Šusta, Fr. Hrubý, J. Klik. Ročník XLVI. - 1940. V Praze 1941. Nákladem Historického klubu, Praha IV. Str. 420.

Kromě tří článků hlavních (D o s k o č i l K a r e l, M a n ž e l s t v í svatého kněze Václava a úcta svatojimramská, F l o r o v s k ý A., Českomořavské a slezské soukenictví a východoevropský trh, H a u n e r E d g a r S t a n., Rovnováha velmoci a rozdělení zájmových sfér) a sedmi drobných, jež zaujímají dohromady asi třetinu obsahu XLVI. ročníku, věnován jest časopis převážně literárním posudkům, časopiseckým výtahům a zprávám o historických knižních novinkách. Z loňského ročníku našeho časopisu je zde registrována Doskočilova stať »Vývoj farních matrik ve světle právních předpisů«.

V. H.

MITTEILUNGEN DES VEREINES FÜR GESCHICHTE DER DEUTSCHEN IN DEN SUDETENLÄNDERN. Řídi univ. prof. Dr. Wilhelm Wostry. Ročník 77. 1939. V Praze, n. v. 1940, v. 8°, str. 128.

77. ročník »Mitteilungen«, které po 76 předcházejících let vycházely s názvem »Mitteilungen des Vereines für Geschichtse der Deutschen in Böhmen« (Zprávy Jednoty pro dějiny Němců v Čechách), přináší tři větší příspěvky. První z nich, »Studien zur Geschichte der Prager Universität bis 1409« (Studie k dějinám pražské univerzity do r. 1409) shrnuje výsledky semináře, jež v zimním semestru 1939 konal se svými posuchači prof. H. Zatschek. — Druhý příspěvek »Ein unbekanntes westböhmisches Berggericht: Das Waldzinnerrecht zu Neudek« (Neznámý západočeský horní soud: lesní právo cínové v Nejdku) napsal Rudolf Schreiber, nynější ředitel archivu hl. m. Prahy. Ve sporu mezi Mikulášem Šlikem a Kryštofem Hofmannem o sloj »Sauersack« vydal 30. ledna 1494 nejdecký horní soud vysvědčení, které jest jedinečným pramenem poznání lesního práva cínového, o jehož jsoucnosti nebylo dosud nic známo a jehož jméno i forma nemají v dějinách českého horního práva obdobu. — Také třetí pojednání »Zum sudetenländischen Anteil an der deutschen Siedlung in Ostgalizien« (K podílu sudetských zemí na německém osídlení východní Haliče) je z péra R. Schreibera, jenž osobně prozkoumal skupiny německých osad kolem Felizienthalu a Machlince, jichž řetěz podél Swice a konečně Korost u Drohobyče. Jich osadníci přišli většinou z Chebska, ze Šumavy a vůbec z Čech. Do všech sudetoněmeckých osad ve východní Haliči vklíněn jest i živel český, který vyniká zvláště v osadách kolem Kamionky Strumiłowy severně od Lvova a na Horní Swici, kde zejména Niagryn a Misun jsou osazeny převážně

Čechy. Východohaličtí Čechové pocházejí z Hředel (Schovánek), z Libomyše, z Pliskova (Křížek), z Neumětel, z Hořovic (Hájek), ze Suchdola (Trška), z Příbrami (Grois, Kafka, Šmid), z Hájů (Bláha), z Vojkova (Kafka), z Buku (»Ternetz«) a z Březových Hor (Beneš) na Berounsku, z Havírny (»Szymani«), z Vranovic (Pechar), ze Sedlice (Ježek) a z Dožic (»Szymani«) na Písecku, z Modliná, z Rohozné, z Kamenice nad Lipou (Volf) a z nezjištěných míst Kraum (Krouná?), Ratzinew (Račiněves?) a Radonitz (Konacz) v Čechách, z Bystřice, z Karlovců (Waniak) a z nezjištěných Berdowicze (Šimek) na Moravě. Také jména jiných tamních osadníků (Beránek, Kadlec, Kamének, Petz a. p.), jichž rodiště neudána, svědčí o jejich českém původu. Četnými sňatků s Poláky a s Polkami i zřejmým silným vlivem polského okolí čeští vystěhovalci rychle splývají s polským prostředím. — Obsah ročníku je doplněn zprávami o archivní a osvětové péči, rozpravami o nových dějepisných dílech a zprávami o různých spisech z oboru dějin, zeměpisu, národopisu, písemnictví, umění a hudby. V oddílu »Neues Schrifttum zur heimischen Geschichte nach Landschaften« jsou sledovány i články časopisné (m. j. též Lintnerův, Navrátilův, Davídikův a Bartůňkův v CRS r. IX/X., 1937/38, str. 8—13, 13—16, 63—74, 83—91 a Bartůňkův v CRS r. XI., 1939, str. 3—10.)

V. H.

Z P R Á V Y .

JUBILEUM KRAJOVÉHO HISTORIKA. V minulých dnech se dožil šedesáti let historik Vojtěch Novotný - Kolenský. Je rodákem z jihočeské vsi Kolného na Hlubocku a od studentských let se zabýval dějinami rodného kraje. Jako profesor působil 25 let na »Jiráskově katedre« ve reálném gymnasiu v Litomyšli. Napsal »Dějiny vsi Kolného« s přehledem vesnic na Hlubocku, »Dějiny rodu a statku Novotných« a dokončuje »Dějiny Hlubockého panství«. Napsal též rozsáhlou práci o dějinách Šumavy a zabýval se otázkou Kubatovskou.

O PŮVOD JAROSLAVA VRCHLICKÉHO. V posledním svazku Sborníku Společnosti Jaroslava Vrchlického uveřejnil prof. Metoděj Jakubička výsledky svého delšího pátrání po předcích básnika Jaroslava Vrchlického. Jeho pátráním, kterého se účastnil také děkan z Brandýsa nad Labem, Ervin Cyrus, bylo zjištěno: Jaroslav Vrchlický, vlastním jménem Emil Frida, byl synem Jana Jakuba Fridy, narozeného 28. dubna 1827, a Kateřiny, rozené Kolářové, narozené 25. ledna 1823, jejíž dva bratři, Antonín a Alois, byli katolickými faráři a jejíž otec Josef Kolář byl příbramským mydlářem a děd František Kolář příbramským měšťanem. Jan Jakub Frida byl synem Jana Josefa Fridy, narozeného 26. listopadu 1787. Otcem tohoto byl Jan Vojtěch Frida, narozený 23. dubna 1758, jenž byl synem Václava Hynka Fridy, narozeného 1. srpna 1723, jehož otec Vít Frida, narozený 6. května 1690, byl synem Václava Fryda, jehož datum narození není známo a jenž se oženil s J. Kolářovou 17. listopadu 1680. Všech těchto šest generací jest zapsáno v katolických matrikách děkanského úřadu v Brandýse nad Labem. Zápisu o předcích se strany matčiny jsou v matrice příbramské. Není tedy v šesti známých generacích předků Jaroslava Vrchlického ani kapky židovské krve. Tato data jsou ověřena děkanskými úřady v Brandýse nad Labem a v Příbrami.

Národní politika z 27. IV. 1941.

O RODU OSKARA NEDBALA, hudebního virtuosa, dirigenta a

skladatele, od jehož tragického skonu uplynulo dne 24. prosince m. r. deset let, rozepsal se ve Vídeňském Deníku (roč. XIV., čís. 31.) v serii feuilletonů »Hřichy obecné IX. (O renegátství)« Dr. Jan Doležal (J. K. Pojezný). Nedbalovi předkové pocházeli z jižních Čech, přestěhovali se však před léty do Vídne (Wien), kde splynuli. Umělcův dědeček se jmenoval Václav a měl s německou manželkou dvanáct dětí. Nejstarší Ignatius utekl z domova za revoluce r. 1848, dal se k Uhrům a za svou chrabrost byl vojevůdcí Klapkou a Kossuthem povýšen na generála. Po zdolání revoluce uprchl do Italie, kdež r. 1858 ve Videmu (Ud ne) zemřel. Nadšení Italové mu tam dokonce postavili pomník. Když r. 1908 vypravil se Oskar Nedbal se svým Tonkünstlerorkestrem na okružní cestu Italií a koncertoval nejdříve ve Videmu, představil se tamnímu starostovi města: »Já jsem synovec toho italského generála Nedbala, který u vás leží na hřbitově.« Výroku zmocnily se noviny a Nedbalovo jméno — il celebre Boemo — šlo celou Italií. Druhý syn dědečka Václava, František, byl rakouským důstojníkem a padl r. 1849 při obléhání Komárna, jež hájil jeho starší bratr Ignác. Tragika rodinného rozporu. Třetí syn, Kornelius, byl dělostřeleckým hejtmanem. Také Němec. Jan se stal c. k. oficiálem a Adolf c. k. železničním úředníkem. Jedna dcera, Marie, byla dvorní dáma císařovny Anny, jiná, Eleonora, se provdala za správce vídeňského hradu Schobra, třetí, Anna, si též vzala Němce, c. k. finančního radu. V takové rodině vyrůstal i Karel, otec Oskara. Vystudoval německé školy ve Vídni (Wien), udělal doktorát práv, ale oženil se s Českou a přestěhoval se do Tábora. Zde se mu dne 26. března 1874 narodil mezi sedmi dětmi syn Oskar, vyrostl v skladatele jména světového.

ZAJÍMAVÝ DETAIL K RODU BOHUMILA HAVLASY přináší Národní politika z 27. IV. 1941. K nově vydané knížce Mil. Novotného »Nižgorodský drágón Bohumil Havlasa«, bratr nebožtíka Oskara Nedbal, K. Nedbal z Dvora Král. podává cenný detail životopisný. Pisatel má za chot' net' našeho romantického spisovatele »Tichých vod« a něštěastného »nižgorodského drágóna«, který před 64 lety zahynul na Balkáně. Je to net' s matčiny strany, rozené Pechové ze Strunkovic u Bavorova, odkud pocházel i Havlasův rod. Děd zmíněné choti měl za ženu sestru MUDr. Havlaysi, spisovatelova otce. A pan Karel Nedbal, který Havlasův rod dobře zná, píše: »Zdá se, že v tomto rodu byla vůbec neodolatelná touha po Orientě, neboť dva strýci Pechovi a tři tety se dostali rovněž na Balkán a do Egypta. Jedna z tet měla v 70tých letech hotel v Ruščuku a Bohumil byl také při svém výletu na Balkán u ní hostem. Do Bavorova pak psala příbuzným, že se dozvěděla o jeho tureckém zajetí a umučení, což ovšem byla pravda hodně zkreslená; náš mladý spisovatel zemřel jako dobrovolník tyfem.«

50. VÝROČÍ ČESKÉ AKADEMIE připadlo na květen r. 1941, kdy tomu bylo půl sta let, co se konala ustavující schůze slavnostní za Hlávkova předsednictví a za přítomnosti člena býv. panujícího rodu. Bude zajimati drobný záZNAM z posledního »Věstníku« této naší veliké instituce. v němž antropolog prof. dr. Matiegka otiskuje zajímavou životní statistiku členů-akademiků, z níž vyplývá, jak velmi mnoho členů ústavu se dožilo věku opravdu vysokého. Skoro devadesáti let anebo hodně nad osmdesát se dožili Kott, Chodounský, Tomek, Stašek, Heyduk, Schulz, Hattala, Jireček, Randa, Sedláček, Herrmann, Štolba a j. v. Vysokých sedmdesátníků je rovněž mnoho. Jen menšina zemřela mladých (Marold, Heidler, Seydlér, Weingart, Šturna, Fibich, Jelinek, Preisler). Antropologické zkoumání Matiegkovo po stránce lidových plemenných typů je rovněž zajímavé, neboť mezi našimi učenci a umělci jsou zastoupeny typy všecky: 53% typu alpinského, 24% dinarského, 12% subnordického a 11% baltického.

Národní politika z 27. IV. 1941.

POPLETENÉ KŘTINY. Pod tímto nadpisem otiskl Jiří Karásek ze Lvovic v kulturní hlídce Nedělního listu z 6. dubna 1941 humorné vyšvětlení nesprávnosti matričního data zápisu svých narozenin (s výklady, jež dovoluje jenom básnická licence). Skutečně spatřil světlo světa dne

24. dubna 1871 a doma mu říkávali od malička Jiří; ve smíchovské matrice však jest zapsáno jeho narození omylem k 24. lednu 1871 a se jménem Josef. — Jak známo, možno požádati zemský úřad za opravu jména nejen rodového, nýbrž také křestního. Datum narození arci nutno uváděti tak, jak je zapsáno v matrice (i když matriční zápis je chybný, což ovšem by bylo třeba prokázati věrohodnými svědectvími a důkazy).

NEJSTARŠÍ ŽIVNOSTENSKÝ ROD. 600 let řeznické řemeslo v rodě. Soupis starých živnostenských rodů, v nichž se rodová tradice řemesla udržuje po několik století, není ještě ukončen, ale již nyní možno říci, že prvenství dosahne asi rod Perůtků v Bystřici pod Hostýnem, který podle dokladů provozuje řeznickou živnost již přes 600 let. Záznamy prý svědčí, že rod Perůtků pochází z Rumunska, a nyní se ještě zjišťuje, zda již tam se jeho předkové věnovali řeznictví. Ale i tak budou Perůtkové pravděpodobně nejstarší živnostenský rod v českých zemích. Příklad výjimečné věrnosti řemeslu a rodové tradici.

KHEKOVÉ ZE SCHWARZBACHU. Přispěvek k jejich rodopisu dle říšských aktů býv. šlecht. arch. ve Vídni (Wien). Jan (Hans) nar. asi 1490 sloužil vojensky císař Maximiliánovi I. Jeho synové byli Michal, Petr, Jan (Hans) starší a Jan (Hans) mladší, kteří poslední dva sloužili vojensky (před r. 1558) císaři Karlovi V. jakož i španělským panovníkům. Předeslaným, Michalovi, Petrovi a jednomu Janovi (druhý byl asi již mrtvý) potvrzeno dne 13. února 1577 šlechtictví a znak. Totéž znovu potvrzeno dne 12. září 1580 předeslanému Michalovi, který byl císařským stavebním písárem v Praze, kde se oženil krátce po 1. březnu 1563 s dcerou po zemřelém Pilgrmovi (!). Císař Ferdinand poslal jím, jak to tehdy bývalo zvykem, rozhodnutím ze dne 1. března 1563 krásný svatební dar (akt videnšského bývalého dvorského a komorního archivu). Z jmenovaných bratří měl Petr aneb Jan syna Petra (kterému byl Michal strýcem), nar. okolo 1560 a od r. 1580 ve dvorské službě při královské puchalterii a minci v Praze jakož i v Čes. Budějovicích. Témuž byla r. 1606 potvrzena různá rodinná privilegia. Řečený Petr měl z neznámé manželky osm dětí, čtyři syny, z nichž nejstarší měl r. 1606 18 roků, a čtyři dcery. J. Pilnáček.

NEJDELŠÍ RODOKMEN SVĚTA. Nyní se hojně sestavují rodokmeny. Ale ve většině případů se to zdaří jen po několika století, protože se nedochovaly doklady. Spojení z minulých tisíciletí až po naše dny ostatně lze sledovat jen v zemi, kde kulturní vývoj pokračoval bez přerušení od pravéku po nynější dobu. Takovou zemí je Čina. Čínští badatelé přezkoumali rodokmen potomků slavného Konfucia a zjistili, že nepřetržitý řetěz jeho předků sahá až do r. 551 před Kristem. Ale tím není tento rodokmen ještě vyčerpán. Vždyť Konfucius sám se již zajímal o své předky a pečlivými výzkumy je zjistil až do r. 1200 před Kristem.

TISÍC PŘEDKŮ. V Číně projednává se spor o dědictví, který je zajímavý tím, že osoba, jež se dědictví dovolává, odůvodňuje své právo poukazem na předky od XIV. století. Odevzdala soudu listinu předků, obsahující v 15 generacích 65.524 osob. Není třeba ani dodávat, že soud pro ni dopadl skvěle.

SVENCOVÉ VE VÝCHODNÍCH POMOŘANECH, z nichž stlpský a gdaňský palatin Svenca a jeho syn Petr hráli význačnou roli za krátkého panování českého krále Václava II. nad Pomořanskem, jsou předmětem rodopisné studie F. Morré »Die Schwenzenen in Ostpommern. Aufstieg und Herrschaft 1269—1357« (Baltische Studien N. F. 41, 1939, 35-98). V. H.

CO S PAMÁTKAMI. O tom zajimavě uvažuje Karel Šourek ve stejnojmenné knížce, která vyšla jako 22. svazek ve sbírce »Pro život«. (Články a profily. Řídi Jan Reye a Rudolf Voříšek. Praha, Vyšehrad 1941, 80, str. 42 + 2 listy obrázků.)

Vycházeje z nově vzbuzeného zájmu o péči o památky a umělecká dila sleduje vznik pojmu památky a hlavně vývoj památkářských názorů a jejich současné ochranu; jest nerozlučně spojena se jmény V. Kra-

máře, Zd. Wirtha a V. Wagnera. Autor zvláště upozorňuje na analysu a syntheses v ochraně uměleckých památek, požadovanou V. Wagnerem a staví akutní a stále živý poměr památky a současnosti. Knižka se sice obírá hlavními otázkami zásadně a povšechně (jest výjatkem z velké autorovy práce, posud v rukopise), zaujme však také rodopisce, neboť všechno, co je v ní psáno o památkách vůbec, platí také o osobních, rodinných a rodových museích, archivech a jiných sbírkách.

Dk.

RODOPISNÁ HLÍDKA.

S ou p i s r o d o p i s c ū .

Baudis Josef, Cisař Rudolf, Czernín František Josef, Černý František, Exnar František, Gába Ladislav, Janda František, Jihlavec Jaroslav, Kulda Vojtěch Ing., Langer Karel, Maršílková Gabriela, Mejsnar K. Dr., Náprstek Václav, Petr Jan, Rathouský František, Růžička Jaroslav, Simon Rudolf, Štěpán Zdeněk, Tůma Jan MUDr., Voneš Karel Ph. Mr., Železný Josef a Ženíšek Tomáš. Vesměs vlastní rody.

Dotazy a odpovědi.

D o t a z y .

116. **Kulda, Kult.** — Je souvislost mezi Kuldy z Ivančic na Moravě (nejstarší zpráva z r. 1685) a ve Rtyni (poslední známá zpráva z r. 1752)? Hledám zprávy o Kuldech-Kultech ze Rtyně v Podkrkonoší a z Vodolova i odevšad odjinud; též o Čeřovských z Hořic, Tomášcích z Kunčic a Fabingrech z Kocléřova.
117. **Kryštofové.** — Jakub Kryštof, vojín invalida a manžel Kateřiny Petrův, dcery Václava a Alžběty roz. Mazurovské z Lipnika u St. Benáteku, oženil se kolem r. 1775 (r. 1780 se jim narodila dcera Kateřina). Kdo zná bližší data o Jakubu Kryštofovi? (V Mladé Boleslavě žije více rodin tohoto jména a podle toho jistě žili v okolí.)
118. **Hanzlové.** — Barbora Hanzlová, dcera Josefa Matěje a matky Anny, vdala se kol. r. 1815 za Karla Vilima z Ondřejova čp. 48. (Po sňatku se usadili její rodičové ve Zvánovicích, mohli sem tudíž přijít z východu i ze západu, ač na osmi okolních farnostech již pátráno.) Kdo poví cosi bližšího?
119. **Mazaný v Lukavci.** — V letech 1700—1730 přišel do Lukavce Jan Mazaný, patrně potomek vlad. rodu Mazaných ze Slavětína. Ze Slavětína nepřišel, nýbrž odjinud (Táborsko, Kouřimsko, Rakovnicko). Matriky v Lukavci jsou až od r. 1730, panský archiv zničen (začíná kol. 1780). Hledá se spojení s rodem Mazaných ze Slavětína. Práce se honoruje.
120. **Šimon Črný**, ženil se jako 45letý vdovec s Kateřinou Pelechovou ze Slověnic r. 1804 ve Slověnicích. Odkud přišel, kde se narodil? Kateřiny Pelechové předky mám daleko.
121. **Hrašová Františka**, nar. 18. IV. 1810 v Sosní u Lišova. Dotaz stran rodičů Josefa Hraše a Charvátové Kateřiny, oddaných ve Veselí nad Lužnicí 21. VII. 1789.
122. **Šanda Jan**, nar. 13. V. 1802 v Čichticích, fara Bavorov, dotaz stran o dadek jeho otce Ondřeje Šandy, nar. 8. XI. 1781 v Hrach-

luskách s nevěstou Marií — snad tehdy již vdovou. Oddavky a křestní list této Marie.

123. **Anna Soudek**, recte Žischka, nar. 19. XII. 1831, otec Žiška-Soudek Martin, matka Ottová Josefa. Svatba 30. 6. 1835, dítě legitimované. Hledá se rodokmen matky Ottové Josefy.
124. **Slavík**. Pátrám po podrobnostech o nadlesním (Ueberjäger) a svobodníku Janu (Danielu?) Slavíkovi. Vim o něm pouze, že byl kolem r. 1734 na Choustníku u Tábora (matriky shorely), v r. 1745 asi jen přechodně v Kardašově Řečici. Za manželku měl Kateřinu (roz. Vendlovou?). Nejpozději roku 1759 byl patrně již mrtev. O jeho dětech, kromě syna Jana, rovněž nicého nevím. — František, narozen r. 1765 a Jan, narozen r. 1777, Slavík v Proseči-Obořišti, fara Nová Cerekev. Jeden z nich byl nepochybně myslivcem. Kdo by mi mohl o nich dáti nějaké zprávy?

Odpovědi.

85. Mazaný ze Slavětína.

1. **ANTONÍN KAREL**, poručík, byl nejstarší dospívši syn Václava Ferdinanda, nar. 27. V. 1693 v Praze (u sv. Tomáše), zemř. svob. 17. V. 1719 v Praze (poch. u sv. Václava) na vodnatost prsní (Hydrothorax).
2. **FRANTIŠEK JOSEF**, purkrabí v Nové Vsi, byl synem Jiřího Vojtěcha, rar. asi r. 1684 ve Slapsku, oženil se 30. V. 1748 v Maršovicích s Marianou, dcerou Václava Skydánka, zemř. 5. I. 1758 v Křtěnovicích.
3. **BEDŘICH, JINDŘICH a KAREL** byli synové Ignáce Faustina, saského plukovníka, a Kateřiny roz. Jonákové, měšť. dcery z Nového města pražsk. Narodili se v cizině (asi v Moskvě).

Vlastimil Holejšovský.

98. **Franzl** (Franc, Frantz). — Daniel Frantz, punčochářský pomocník z Horního Jiřetína (Ober-Georgenthal), r. 1770 na St. Městě Praž. č. p. 266 (Uhelný trh, dům »u konvářů«).

Šebesta-Krejčík, Popis I., 60.

99. **Keil**. V Písku na hřbitově u sv. Václava je tento nápis na starém náhrobním kameni: Franz von Keil, Oberleutenant des 11. J. R. gestorben am 5. XII. 1868. Na náhrobním kameni je též vsazen erb. Zdeněk Sekyrka.

101. **Šťovíček, Šťovík**. Matr. cop. fara Živoňov, obec Křeničná, fol. 162: 1818, 27. ledna Anna, vl. dc. Vojtěcha Hřebíka, souseda v Křeničné č. 6, kat., svob., 18 let, vzala si Jana Šťovíčka, sedláka z Blažimě, Jablonského panství, katol., svob., 22 let. — Matr. mort. fara Živoňov, obec Křeničná, fol. 78: 1879: 14./16. března. číslo domu 19: Šťovíček Jan, žebrák, rodem a příslušný v Blažimi, vdovec, po zemř. Anně roz. Hřebíkové z Křeničné č. 6. Zemřel sešlostí věkem stár 81 let. Pohřben v Živoňově páterem Mat. Reichenauerem, SS. v Praze, všeob. nemocnice. Alex. Hřebík.

106. **Kavkové**. — Václav Kavka, r. 1457—75 český bojovník (rotmistr) v polských službách. Josef Pilnáček v ČRS. III., 124. Jan Kavka, Solnice, 20. IX. 1647. Stan. Dvořák v ČRS. IV., 76. R. 1566 Kavka na Cehnici měl spor se sedlákem z Velkého Záblatí. František Teplý v ČRS. IV., 76.

107. **Hanl, Haněl**. — Karel Hanl, sochařský pomocník, nar. asi 1735 (fara u sv. Ducha), syn zemř. městského trubače, 1770 na St. Městě Praž. v uličce sv. Benedikta čp. 173.

Šebesta-Krejčík, Popis, I., 37.

Jiřík Hanel, 22./6. 1530, odpovědník purkmistra a konšelů města Kadaně.
Archiv český XII., 325.

Hannelová Anna, 3 roky, zemř. 1662 (matr. sv. Martina).
(ČRS. IX—X., 88.)

Hanl z Kirchtreu (Meraviglia, str. 862, tab. 7, 42).

Nadání svob. p. Hanla z Kirchtreu r. 1842 (Stud. nad. v král. Č., V., 1887, str. 171—7, 186).

Hanl Löwenthal (Schimon, Adel, str. 52).

Hanl v. Wiesenfeldt (Schimon, Adel, str. 52).

Hannl (Hanel) Václav Řehoř (Pilat, Material I, str. 20). Viz Staal. Proc. M. Tacitus in consilio Joanne, seu divus Joanne Nepomucenus, Vetero Pragae 1716, 40. Viz též Tota Pragena Tripoli in ortu Leopoldi Joann. Jos. Archiducis Austriae, applaudante adiunxit festivos ignes . . ., Pragae, s. 1. a. (Wunschowitz, Z. arch.) Václav Řehoř z Hannl je spolupodepsán na robotním patentu, vydaném císařem Karlem VI. ve Vídni (Wien) dne 22. února 1717 do Čech, vyhlášeném též na Moravě 2. září 1717.

Haniel a Hanl 1686 v Solnici (ČRS. IX.—X., 21).

108. **Batka.** — Šebesta - Krejčík: »Popis obyv. hl. m. Prahy z r. 1770«, I., uvádí ve škole sv. Martina na Uhelném trhu na St. M. Praž. (čp. 339) Martina B., měšťana a kantora, Michala, Antonína, studenty, Václava a Vítka B., dvorní musiky vratislavského biskupa kníž. Schafgotsche, t. č. v Janském Vrchu (Johannesberg) ve Slezsku; všichni jsou syny zemř. měšťana Jindř. B. — Na Perštýně v domě »U zlatého anděla« (čp. 346) bydlil Václav B., obchodník ze Staňkova, se syny Pavlem a Janem. — Na Kozím plácku v domě »U Hejkovských« (čp. 807) Vavřinec B., měšťan a nájemný nákladník piva, a na Haštalském plácku v čp. 813 Jan B., rovněž nájemný nákladník piva.
112. **Štěpán-Bělohradský.** Pavel Štěpán, krajčovský tovaryš v Domažlických, pocházel z Horyseidel a Zuzana Bělohradská byla nemanž. dítětem Anny, dcery Jana Bělohradského.
Václav Sladký,

Z RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI.

PAMÁTCE

členů Rodopisné společnosti v Praze,
kteří zemřeli ve správním období 1940-41.

Člen zakládající:

DR. MIKULÁŠ HRABĚ DES FOURES-WALDERODE,
majitel statků Hrubého Rohozce v Čechách
a Křetína na Moravě.

Členové řádní:

OTTO ADÁMEK,
profesor v. v., Lysice na Moravě,
FRANTIŠEK CZAPEK,
plukovník v. v., Olomouc,
KAREL MÜLLER,
kn. schwarzenbergský ústřední ředitel, Hluboká n. Vlt.,
ING. FRANTIŠEK SVOBODNÝ PÁN Z RINGHOFFERŮ,
velkoprůmyslník, Praha-Smíchov,
ING. FERDINAND SEKYRKA,
profesor v. v., Písek,
PhDr. JOSEF VÍTEZSLAV ŠIMÁK,
universitní profesor, Praha.

Čest jejich památky, pokoj jejich popelu!

XII. VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE konalo se v Národní kavárně na Národní třídě v Praze v neděli 16. března 1941. Zúčastnilo se ho 40 členů a 9 hostů. Za omluvěného předsedu Zdeňka hr. Kolowrata-Krakovského řídil zasedání I. úř. místopředseda Dr. Zdeněk Kristen. V zahajovacím proslovu, dotknutv se významných událostí minulého roku, vzpomněl zesnulých členů a poděkoval zvláštním příznivcům Společnosti, zejména ministerstvu školství a národní osvěty v Praze, za finanční podpoření tisku Casopisu Rodopisné společnosti.

Po schválení zápisu o posledním valném shromáždění projednávány zprávy činovníků.

Jednatel Dr. V. Davidek podal o celoroční práci výboru podrobnou zprávu: Clenská schůze konala se dne 2. února 1941; byla na ní přednesena tři původní pojednání o českých jménech (přednášky vy-

jdou tiskem). Výbor se radil celkem jedenáctkrát: 29. III., 12. IV., 17. V., 21. VI., 27. IX., 29. X. a 20. XII. 1940, 14. II., 25. II., 7. III. a 13. III. 1941. Podle usnesení poslední valné hromady členové předsednictva osobně odevzdali diplomy čestného členství panu Dr. Antonínu Markusovi a panu vrchnímu řediteli Jiřímu Felixovi. V řadu zakládajících členů vstoupila Česká zemědělská rada, podporující tužby o trvalé národní hodnoty rodové věrnosti půdě. Výbor přijal za řádné členy společnosti v uplynulém roce celkem 77 členů; zemřelo 7 členů, vystoupili 4. Došly a vyřízeny celkem 523 spisy, to jest o 5% více než ve správním období předešlém. Kromě obvyklých dotazů zpráv, činnosti ostatních činovníků a věcí, o nichž bylo již psáno v časopise, byly to hlavně: 1. Návrh ministerstvu školství a národní osvěty na zařazení rodopisu do učební osnovy středních škol. Ministerstvo školství v oběžníku o organizaci osvětové práce doporučilo naší Společnost za odbornou instituci rodopisnou všem venkovským osvětovým ústředím a sborům. 2. Návrh a plán Ústavu pro národní výchovu v Praze na pořádání rodopisných přednášek a kursů. 3. Návrh Kulturní radě, aby do rámce Českého hudebního máje 1940 zařadila přednáškový večer příspěvků k rodopisu českých skladatelů XVIII. a XIX. století. Z technických příčin se přednášky nekonaly. 4. Vysvětlení stanoviska Společnosti k začátkům akce odměňování starobylých živnostenských rodů jednak osobně redakci Národních Listů jednak písemně ministerstvu obchodu, rozhlasu pro obchod a průmysl a zemské radě živnostenské. 5. Pokyny a směrnice pro vydávání rejstříků nejstarších matrik. Navázali jsme výměnný styk publikační s redakcí Záhorské kroniky a se státním archivem ve Vídni (Wien). V Týdnu české osvěty v rozhlasovém okénku Kulturní rady promluvil úřadující místopředseda Dr. Zdeněk Kristen na téma »Rodopis a lidová výchova«. Jedenatel Dr. Václav Davídek přednášel v rozhlasu o »Českých příjmeních«. Byli jsme v milých pracovních styčích se Svobodným učením selským a s Ústavem pro národní výchovu. Opatřili jsme mnohým našim členům vyžádané zprávy z různých archivů a zprostředkovali jsme jim styk s odbornými badateli. Jednatelskou agendu zastávali: V červenci a v srpnu 1940 ThDr. Václav Bartůněk, v ostatních měsících PhDr. Václav Davídek.

Odpovědný redaktor Časopisu Rodopisné společnosti PhDr Zdeněk Kristen podal valné hromadě zprávu redakční. V uplynulém roce publikaci činnost společnosti byla omezena jen na vydávání časopisu. Především dokončen byl XI. ročník za rok 1939 dvojčíslem 3.-4., vydáný v červenci za redakce Dr. Antonína Markuse, Františka Navrátila a Dr. Václava Davídka. Dále vydán byl celý XII. ročník (1940) časopisu za nové redakce, jejímiž členy byl Dr. Zdeněk Kristen (který byl zároveň odpovědným redaktorem časopisu), Dr. Václav Davídek a prof. Frant. Navrátil. Ročník, tištěný tentokrát v Praze — v tiskárně Jana Lernera v Podolí — vydán byl na tříkrát: 1. číslo v dubnu 1940, 2. v září 1940 a 3.-4. v březnu 1941. Časopis rozšířen byl o pravidelnou přílohu »Rodopisná galerie«, v níž vydány tři obsáhlé práce. Tuto přílohu poskytuje výbor společnosti členstvu a odběratelům časopisu vlastně navíc a zdarma a třebaže tim náklad na časopis vztřístá, chce ji udržeti.

Archivář Bedřich Kšár a podal obraz své činnosti: Roku 1940 po prvé bylo založeno uspořádání archivu podle pevné registrační soustavy, aby se do ní mohly spořádat ukládati všechny písemné památky z činnosti Rodopisné společnosti v Praze a o rodopisu vůbec. Veškerá archivní látká byla rozvržena do deseti volných oddělení takto: I. Věci právní. II. Valná shromáždění a členské schůze. III. Schůze výboru a komisi. IV. Členstvo. V. Dopisy VI. Prameny rukopisné. VII. Prameny tištěné. VIII. Vydavatelské. IX. Přednášky, kurzy, vycházky. X. Knihy a samostatné sbírky. V odděleních jsou písemnosti rozvrženy do pododdělení. Ke každému oddělení budou vyhotoveny seznamy: přírůstkový a místní (věcný). Pořádání archivu ovšem si vyžádá delší doby, zejména když archivář současně sleduje denní tisk a časopisy, rychle míjející, k uchovávání rodopisných zajímavostí v archivu Společnosti. Zejména tato práce — je to oddělení VII. — si dosud vyžádala nejvíce času. Za rok 1940 tu

archivář shromáždil výstřížky tohoto výběru: 1. Rodopis všeobecně. 2. Rodopisná společnost. 3. Matritky. 4. Životopisy. 5. Rodopisné monografie. 6. Místopisné monografie. 7. Sociální vědy. Jiné. Celkem 499 článků a zpráv na 340 listech. Přírůstkový seznam k tomu je hotov. Archivář bude vděčný členům, kteří jej upozorní na písemnosti nebo je přímo přinesou do archivu pro příští rodopisné badání a snažení Společnosti. Týká se to zvláště pramenů a to jak tiskových tak rukopisních, na př. vývodů členů a jejich známých. V Časopisu Rodopisné společnosti jsme vložili formuláře a několikrát jsme upozorňovali, aby nám je členové posílali vyplněné. Dosud jich došlo jenom 32. Očekáváme a doufáme, že z archivu časem vyroste nejen zajímavý, ale také jedinečně cenný základ k dějinám nejstarší nositelky vyšších českých rodopisních snah.

Knihovník Jan Ehli oznámil o stavu knihovny toto: Letos muselo být přikročeno k důkladnému uspořádání naší knihovny, aby tato lépe sloužit mohla potřebám členů. Tato nová úprava bude již brzy dokončena, proto žádáme své členy, pokud mají knihy vypůjčeny, aby tyto v nejbližších dnech vrátili do Rodopisné společnosti za účelem jich nového zařazení a očíslování. Poté, co sdělujeme, že naše knihovna brzy dosáhne inventárního čísla 600. Je to možné jen proto, že občas bývá knihovna RS. rozhojněna dary ze soukromých knihoven našich členů a příznivců. Obdrželi jsme od p. Felixe 6 knih, od p. Slavíka 5 knih, od p. Kšáry 3 knihy, od p. Beka 2 knihy, od pp. Kliky, Mareše, Ing. Oliveria, Petule, Srba a Vladky, od Radosti ze života a od redakce v Turčanském sv. Martině po jedné knize. Všem pánům dárcům vděčně děkujeme. Právě letošního roku dostalo se nám daru mimořádně cenného: pan vrchní ředitel J. Felix, čestný člen RS., věnoval do její knihovny sbírku rodopisních pomůcek. Jsou to: a) 10 ročníků »Gothaischer genealog. Hofkalender« z období 1914—1934. b) 15 ročníků »Gothaisches genealog. Taschenbuch der gräflichen Häuser« z let 1831—1934. c) 20 ročníků »Gothaisches geneal. Taschenbuch der freibergerischen Häuser« z let 1849—1934. d) 5 ročníků »Gothaisches geneal. Taschenbuch der uradeligen Häuser« z období 1900—1934. e) 4 ročníky »Geneal. Taschenbuch der adeligen Häuser« z let 1883—1888. f) »Europeisches Genealogisches Handbuch« z r. 1776. g) »Genealog. Taschenbuch des Uradels« I., Brno 1891. h) »Jahrbuch des Deutschen Adels« Berlin 1896. i) Bernard Burke: »Genealog. and Heraldic dictionary of the Peerage and baronetage« 1886. j) John Burke: »Genealog. and Heraldic History of the extinct and dormant baronetcies of England, Ireland and Scotland« 1844, k) Johann Hübner: »Genealogische Tabellen« díl I.—III. z r. 1708—1728. Jsou to vesměs cenné pomůcky rodopisné, ba mnohé z nich jsou dnes už jen vzácnými unikáty, proto knižní dar p. J. Felixe bude v knihovně RS. spravován odděleně, jako samostatný celek. Děkujiče témito p. vrch. řed. J. Felixovi za jeho dar, přáli bychom si, aby jeho projev obětavého přátelství byl i jinými členy následován. Výměnou přibyla 8 knih, některé redakce, s nimiž jsme vyměnovali, se odmlčely. — Koupeno bylo 5 knih za 146.— K. Na vazbu knih vydáno 348.— K. Půjčeno bylo 67 knih.

Správce skladu Jan Ehli vypočetl valné hromadě zprávu o skladu. Zvýšený zájem o rodopis projevil se potěšitelným prodejem našich tiskovin, včetně všech dosud vydaných ročníků Časopisu. Zásoba Příručky rodového kronikáře od Dr. A. Markuse vydaná v roce 1938, stejně jako Rodopisců latinsko-český slovníček a glossařík od Dra. A. Krejčíka vydaný r. 1933, budou v novém správním roce vyprodány. Zásoba ročníků ČRS jest asi 4000 úplných ročn.; jest dobré uskladněna a pro rychlou expedici připravena. Sklad tiskovin hodnotí referát pana účetního, prodej tiskovin vykazuje zpráva pana pokladníka. — Zvýšený příjem za tiskoviny nastal v lednu a v únoru tohoto kalendářního roku a potěšitelný výsledek těchto měsíců objeví se až v novém správním období. — Zásoba stočků zakoupená v r. 1933 pro tisk znaků ku článku V. ročníku »Znamení a znaky nešlechticů« jest konservována a dobré uschována.

Pokladník Jaroslav Smišek a účetní Emanuel Slavík předložili valné hromadě tento popis hmotného stavu Společnosti:

Aktiva: I. Hotovost k 31. XII. 1940: a) Poštovní spořitelna K 1802.85, b) vklad. kníž. Pošt. spoř. K 4769.60, c) vklad. kníž. Měst. spoř. praž. I. K 172.15, d) Vklad. kníž. Měst. spoř. praž. II. K 121.85. — II. Dlužníci: Za členské příspěvky: a) do r. 1939 K 7786.—, b) za r. 1940 K 1947.—, c) za jiné pohledávky K 931.60. — III. Sklad tisku: Podle inventury méně odpis v r. 1939 K 21.015.50. — IV. Zásoba papíru K 2667.80. Celkem K 41.214.35.

Passisva: 1. Základní jmění K 31.000.—. 2. Předplacené člen. přísp. 1941 K 200.—. 3. Reserva na roč. XII. (1940) č. 3—4 K 2700.—. 4. Reserva na dubiosní pohledávky K 391.—. 5. Věřitelé na účtech osobních K 2618.30. 6. Reserva na zvl. pohl. K 713.50. 7. Reserva nová na dubiosní pohledávky K 3200.—. Celkem K 40.822.80. Přebytek K 391.55.

Veškeré zprávy byly vzaty bez námitek na vědomí.

Na konec všech zpráv podali výsledky svých zkoumání přehlížitelé účtů Frant. Karásek a F. J. Srbek. Osobní účasti na schůzích výboru získali potřebný přehled o činnosti RS. a přesvědčili se o tom, že vedoucí činovníci pečlivě se o to starali, aby úkol, pro který jsme se sdružili, bylo dosaženo. Dozorci účetní doporučují prohloubit propagandu častějším uveřejňováním zpráv o činnosti RS. a nabídnutím pomoci při badání získávat nové zájemce o rodopis a tím napomáhati k zvýšení počtu členů. Sníží se tím výrobní náklady naše časopisu a vydatně se podepře ediční činnost RS. Správce skladu má řádnou evidenci o zásobách a o prodeji odborných publikací. V uplynulém roce pana vrchního inspektora Ehla tato činnost plně zaneprázdnila. Účty RS. za rok 1940 jsou řádně doloženy a výsledek loňské bilance je dobrým svědectvím, že hřívna svěřená RS. byla zužitkována dobře. Přehližitelé účtů doporučují, aby zprávy a účty RS. za rok 1940 byly schváleny a výboru aby uděleno bylo absolutorium.

Valná hromada návrh schválila.

Voly činovníků dály se podle jednomyslně přijatého návrhu aklamaci. Odhlasována byla kandidátní listina, navržená dosavadním výborem: Předseda: Zdeněk hrabě Kolowrat Krakovský Libštejnský. Místopředseda: I. Ph. Dr. Zdeněk Kristen, II. Jan Petr. Členové výboru: Ph. Dr. Václav Dašek, Jaroslav Smišek, Emanuel Slavík, Jan Ehl, Jiří hrabě Sternberg, Bedřich Kšíra, Adolf Petule, František Navrátil, F. J. Srbek. Náhradníci: Ph. Dr. Ladislav Hosák, Ph. Dr. Bohumír Lafka, Vlastimil Holejšovský, Ph. Dr. Karel Doskočil, RNDr. Jarmila Psotničková, Josef Zita. Přehližitelé účtů: František Karásek, Karel Nedvěd. Smířicí soud: Doc. Ph. Dr. Václav Černý, JUDr. K. Wiesenberger, JUDr. Jan Kasanda. Všichni zvolení volbu přijali.

Po díku za projevenou důvěru a poděkování odstupujícím členům výboru, pp. Ant. Marešovi a MUDr. Ignáci Horníčkovi, přeneseno programové prohlášení: Výbor i nadále zůstává věrn vědeckému poslání Rodopisné společnosti, jak je vytvořeno v stanovách. Zamýšlime pracovati o bibliografickém vydání dosavadní české rodopisné literatury, o atlase české šlechty a o soustavném výzkumu matrik. Aby tento program mohl být uskutečněn, je výboru nutna účinná podpora všeho členstva, s nímž výbor přeje si být v nejužším styku. V zájmu pěstování vědeckého rodopisu chce výbor spolupracovati též s kulturními institucemi, sledujícimi podobné cíle — tak se Svobodným učením selským, s Ústavem pro národní výchovu, s krajskými kronikářskými poradnami, s Eugenickou společností a pod. — jakož i s příbuznými organizacemi domácími (Sdružením venkovských kronikářů a Jednotou starých českých rodů, s odborem »Česká rodina« při »Radosti ze života«).

Přednáška Doc. PhDr. Karla Galli: »Rod s hlediska sociologického« vyjde tiskem.

Podle předchozí úrady ve své poslední schůzi podal výbor návrh, aby dosavadní výše členského příspěvku, totiž 40 K ročně, zůstala zachována. Učinil tak přes to, že náklad na vydávání časopisu v uplynulém období vzrostl, v důvěře, že stav členstva za součinnosti všeho do-

savadního členstva přiměřeně se zvětši. Návrh byl schválen. Jiných volných návrhů nebylo.

Valné shromáždění bylo zakončeno doslovem úřadujícího místopředsedy PhDr. Zd. Kristena, jenž obrátil ještě jednou pozornost členstva na úkoly příštího období, kladl všem na srdce nutnost nové usilovné práce, oddané lásky k věci a obětavé touhy po dalším rozkvětu Rodopisné společnosti.

VEDOUCÍ ČINOVNÍCI RS. roku 1941-42 jednotlivě byli zvoleni na ustavující schůzi a dodatečně v zasedáních výboru RS. na jaře r. 1941 takto: V čele Rodopisné společnosti v Praze stojí a činnost řídí úřadující místopředseda Jan Petr. Jedenáctskou agendu vykonává Vlastimil Holejšovský (jako II. jednatel). Redakci ČRS pověřen PHDr Václav Davidek (zároveň jest zodpovědným redaktorem; zvolen též I. jednatelem) a František Navrátil. Pokladníkem jest Jaroslav Smisek. Archivářem Bedřich Kšára. Knihovníkem František Srbek. Správcem skladu Jan Ehl. Účetním Emanuel Slavík. Referentem o jmenosloví PhDr Karel Doskočil. Zapisovatelem Adolf Petule.

ATLAS ČESKÉ ŠLECHTY. K zrevidovaným rodovým tabulkám a k monografiím dějin jednotlivých rodů šlechtických přibyla práce Zdeňka Sekyryk z Písku: »Sekyrové ze Sedčic«, jejíž rukopis nám byl zaslán.

VÝVODY ZE 16 PŘEDKŮ. V příštím čísle ČRS. přineseme abecední soupis příjmení, obsažených ve vývodech, zaslaných nám již značným počtem našich členů. Na soupisu pracuje nás archivář Bedřich Kšára. Vybižíme proto členy, kteří nám svého vývodu dosud nezaslali, aby s vyplněním a s vrácením zasланého formuláře již neprodlévali.

ČESKÁ JMÉNA osobní a rodová. Pod tímto názvem právě vyšla knížka jako pátý svazek Knihovny Rodopisné společnosti v Praze, obsahující zpracované přednášky, přednesené o členské schůzi RS. dne 2. II. 1941. Roseslali jsme ji všem našim členům a v důvěře, že může nalézti hojně ohlasu ve veřejnosti, žádáme své členstvo, za její rozšiřování.

NOVÁ POMŮCKA PRO RODOPISECE. Pro ulehčení práce při rodopisném badání byl vydán nový tiskopis »Rodový dotazník«; lze jej objednat u Rodopisné společnosti po 50 hal. za kus mimo poštovné. — Mimo to máme na skladě »Vývod ze 16 předků« a bude-li o to zájem, obstaráme znova vytisknutí »Výpisů z farních matrik«, které už před lety byly s úspěchem používány a nyní jsou vyprodány. Sbk.